

**«Διημερίδα προβληματισμού και προτάσεων
για τη Δ/θμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση»**

21 - 22 Δεκεμβρίου 2012

Αθήνα

(Αίθουσα εκδηλώσεων του 6^{ου} ΕΠΑΛ – 1^{ου} ΣΕΚ Αθήνας)

Ιστότοπος Διημερίδας: <http://blogs.sch.gr/epal>

Οργανωτική Επιτροπή: Οι Σχολικοί Σύμβουλοι Δ.Τ.Ε.Ε. Αττικής

Αξιωτάκης Απόστολος ΠΕ14.02	Πάγκαλος Σταύρος ΠΕ12.05
Ζηρώ Όλγα ΠΕ08	Παπαδημητρίου Αλέξανδρος ΠΕ17.04
Ζωγόπουλος Ευστάθιος ΠΕ12.04	Παπαδοπούλου Μαρία ΠΕ17.01
Κανίδης Ευάγγελος ΠΕ19	Παπαευθυμίου Βασίλειος ΠΕ17.02
Καραγεώργος Νικόλαος ΠΕ12.01	Παπανδρέου Νικόλαος ΠΕ12.04
Καραγιάννης Στέλιος Προϊστάμενος	Πατσός Χρήστος ΠΕ10
Επιστ. & Παιδαγ. Καθοδήγησης	Πολύδωρος Βασίλειος ΠΕ14.05
Κατσίρας Λεωνίδα ΠΕ13	Σαλωνίδου Αθηνά ΠΕ12.10
Κονταξής Αθανάσιος ΠΕ12.04	Σοφιανίδης Λάζαρος ΠΕ12.05
Λαγουδάκος Μιχάλης ΠΕ12.05	Σπανός Αντώνιος ΠΕ09
Λαδιάς Αναστάσιος ΠΕ19	Σχιστού Ιφιγένεια ΠΕ09
Λαλαζήση Χρυσούλα ΠΕ12.01	Τάτης Κώστας ΠΕ17.03
Λιγνός Ιωάννης ΠΕ19	Τέντες Παντελής ΠΕ09
Μπελεσιώτης Βασίλειος ΠΕ19	Τσέβη Αλεξάνδρα ΠΕ14.01
Ορφανός Χάρης ΠΕ12.05	Ψαρράς Λεμονής ΠΕ12.04

ΣΥΝΟΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Α΄ Συνεδρία: Η Δ.Τ.Ε.Ε. και οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.

Γεώργιος Βούτσινος, επιτ. σύμβουλος του Π.Ι., πρ. Πρόεδρος του Ο.Ε.Ε.Κ.

Δευτεροβάθμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση: Χρειάζεται μεταρρύθμιση;

Έκανε αναφορά , εισαγωγικά, στην γενικότερη οικονομική κατάσταση, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι η Οικονομία που έρχεται μετά την κρίση δεν θα έχει καμιά σχέση με την προηγούμενη (προ κρίσης).

Ένα από τα σημαντικότερα χρόνια προβλήματα της τυπικής επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι η αδυναμία της κοινωνικής της καταξίωσης. Εκτός από την προσέλκυση μικρού αριθμού μαθητών σε σύγκριση με τη γενική εκπαίδευση, η πλειονότητα των μαθητών που επιλέγουν να φοιτήσουν σε αυτήν χαρακτηρίζεται από χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Τα προγράμματα όμως σπουδών είναι πιο απαιτητικά προσπαθώντας να επιτύχουν πολλαπλούς στόχους, δηλαδή και περισσότερες επαγγελματικές γνώσεις και δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στόχους της, με αποτέλεσμα να αποτυγχάνουν στους στόχους τους.

Αναφέρθηκε ακόμη στην έλλειψη σχεδιασμού και συναρμογής μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης. Χρειάζεται στέρεη επαγγελματική εκπαίδευση σε μεγάλο εύρος γνώσεων και δεξιοτήτων, η οποία να ακολουθείται από κατάρτιση ευέλικτη και προσαρμοσίμη στην αγορά εργασίας.

Αναλύοντας τα ΙΕΚ είπε ότι αυτά σταδιακά εκφυλίστηκαν («σχολιοποίηση» της κατάρτισης, εκπαιδευτές που δεν προέρχονται από την αγορά εργασίας, «παγιωμένες» ειδικότητες, αναξιόπιστες διαδικασίες

πιστοποίησης, πληθώρα ΙΕΚ χωρίς να έχουν πάντα την κατάλληλη υποδομή, έλλειψη συστήματος παρακολούθησης των αναγκών της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης των αποφοίτων, κλπ.).

Απαιτείται επανασχεδιασμός συνολικά της εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας.

Δεν χρειάζεται όμως να αλλάξουμε δομές και νομικό πλαίσιο. Αναφερόμενος στο 4^ο έτος που προτείνεται να προστεθεί στο επαγγελματικό Λύκειο ανέφερε ότι κατά τη γνώμη του δεν χρειάζεται, γιατί θα είναι σπατάλη πόρων, θα απαξιώσει ειδικότητες και δεν θα είναι αξιόπιστο.

Εκείνο που πρέπει να γίνει είναι μια εσωτερική μεταρρύθμιση στο ισχύον σύστημα με σκοπό την βελτίωση των ποιοτικών προδιαγραφών της εκπαίδευσης και κατάρτισης και τη διαπίστωση της επάρκειας των προγραμμάτων και των διαδικασιών.

Νικήτας Πατινιώτης, καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

«Ήμαστε χαρούμενα παιδιά – και όλοι βρήκαμε δουλειά μετά» - Απόφοιτοι αξιολογούν το (και επαγγελματικό Λύκειο τους) ΕΠΛ, το οποίο, παρ' όλη τη δημοφιλία του, εξαφανίστηκε νωρίς από τον εκπαιδευτικό χάρτη.

Η ομιλία του περιστράφηκε γύρω από τα αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας που διεξήχθη στην πρωτεύουσα και σε 6 επαρχιακές πόλεις στους αποφοίτους του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου.

Αναφέρθηκε πρώτα σε στατιστικά στοιχεία από την εφαρμογή του θεσμού του Ε.Π.Λ. από το 1984 μέχρι την κατάργησή του το 1997 και ιδιαίτερα στην αναλογία μαθητών που ακολουθούσαν Δέσμη ή επαγγελματικό Κλάδο, η οποία το έτος της κατάργησής του Ε.Π.Λ. έφθασε το 50% - 50%.

Σημείωσε την πολύ θετική αποδοχή που έτυχε ο θεσμός του Ε.Π.Λ. μεταξύ των μαθητών των γονέων, της τοπικής κοινωνίας τους και του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολείων καθώς και την μικρότερη αποδοχή που υπήρξε μεταξύ του σώματος των εκπαιδευτικών και των κομμάτων.

Σχετικά με την κρατούσα εντύπωση ότι το ΕΠΛ καταργήθηκε λόγω μεγάλου κόστους ανά μαθητή, παρέθεσε στοιχεία από μελέτη του ΚΕΠΕ που διαψεύδουν αυτό τον ισχυρισμό.

Παρουσίασε στη συνέχεια εκτεταμένα αποσπάσματα από σχόλια πολλών αποφοίτων του πολυκλαδικού στα οποία καταγράφονται τα πολύ θετικά συναισθήματά τους για τη δουλειά που γινόταν σε αυτό το σχολείο και το πόσο τους βοήθησε στην μετέπειτα επαγγελματική ζωή τους και την κοινωνική τους καταξίωση.

Τα σχόλια αυτά καταδεικνύουν ότι το Ε.Π.Λ. κατάφερε να εκπληρώσει σε μεγάλο βαθμό όλες τις βασικές επιδιώξεις του:

- Αποτελεσματική σύνδεση Γενικής και Τεχνικής /Επαγγελματικής εκπαίδευσης
- Καταπολέμηση προκατάληψης απέναντι στη χειρωνακτική εργασία – τονισμός κοινωνικής ισοτιμίας κάθε μορφής εργασίας
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων για ανανέωση γενικής και εφαρμοσμένης γνώσης και προσαρμογής της στις μεταβαλλόμενες συνθήκες εργασίας.
- Παροχή στους μαθητές σύγχρονων επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων και ικανοτήτων μέσω εισαγωγής νέων μαθημάτων (Βιοτεχνολογία, Τεχνολογία και Παραγωγή, Οικολογία, Πολιτική Οικονομία, Προβλήματα της Κοινωνίας και του Ανθρώπου, Ιστορία της Τέχνης)

Αλέξανδρος Καλοφωλιάς, πολ. μηχανικός, Σύμβουλος Οργάνωσης και Διοίκησης, Συντονιστής της ομάδας μελέτης του Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου

Το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο. Μια αναδρομή, χρήσιμη στη σημερινή συγκυρία.

Στην εισήγησή του έκανε μια σύντομη ιστορική επισκόπηση σχετικά με την εισαγωγή του θεσμού του ΕΠΛ στην Δ/θμια Εκπ/ση και ανέλυσε τα κυριότερα δεδομένα, που, άμεσα ή έμμεσα, επηρεάζουν το σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας εκπαιδευτικής πολιτικής στη χώρα μας.

Σημείωσε ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1980, λειτουργούσαν δύο τύποι λυκείου:

- το Γενικό, μονόδρομος για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, με πρόγραμμα που δεν ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις για γενική παιδεία του ενεργού, κοινωνικά και οικονομικά πολίτη, με κοινωνική, όμως καταξίωση και προτίμηση από το 80% περίπου των μαθητών, και
- το Τεχνικό και Επαγγελματικό (εξωραϊσμός των παλαιότερων σχολών εργοδηγών), που ήταν δεύτερης επιλογής και αποτελούσε καταφύγιο των «αδυνάτων» μαθητών.

Αυτά τα δεδομένα, όπως ανέφερε, ισχύουν και σήμερα.

Αναφέρθηκε στις βασικές παραμέτρους για το σχεδιασμό και την οργάνωση της λειτουργίας του, οι οποίες προσδιόρισαν (σε συνδυασμό και με τους στόχους που τέθηκαν) τα κύρια χαρακτηριστικά του θεσμού.

Στη συνέχεια ανέλυσε τις πολιτικές, συνδικαλιστικές και διοικητικές παραμέτρους οι οποίες λειτούργησαν και «συμμάχησαν» για τη σταδιακή αποδόμηση και, τελικά, την κατάργηση του νέου σχολείου.

Αντέκρουσε τα επιχειρήματα που παρουσιάστηκαν από τους επόμενους «μεταρρυθμιστές» για να δικαιολογήσουν την κατάργηση του ΕΠΛ, λέγοντας πως δεν έχουν βάση: Το ένα, η αδυναμία πλήρους χωροταξικής ανάπτυξης, αντιμετωπίζεται με επιμέρους ειδικές λύσεις (για τις απομακρυσμένες περιοχές). Το άλλο, ότι είναι «ακριβό» σχολείο, είναι λανθασμένο, γιατί η σύγκριση γινόταν μόνο με το Γενικό Λύκειο και όχι με το σύστημα των δύο καταργουμένων τύπων (Γενικού και Επαγγελματικού).

Επιχειρηματολόγησε για την ανάγκη επαναφοράς του θεσμού στις σημερινές συνθήκες και σχολίασε ότι ο διάλογος που αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια σχετικά με τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν αποπροσανατολιστικός, καθώς επικεντρώθηκε από την αρχή στο θέμα της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τέλος, προχώρησε σε συγκεκριμένες προτάσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις, τις αρχές, τη θεματολογία, την οργάνωση του διαλόγου, οι οποίες πρέπει να διέπουν τις διαδικασίες και τις ενέργειες που απαιτούνται για μια νέα μεταρρύθμιση στην κατεύθυνση του ΕΠΛ, αν και όταν υπάρξει πραγματική πρόθεση για σοβαρή αλλαγή, όπως σημείωσε.

Ολύμπιος Δαφέρμος, επιτ. σύμβουλος του Π.Ι.

Η κακοδαιμονία της Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και οι προκλήσεις

Ανέφερε εισαγωγικά ότι όλοι οι Υπουργοί Παιδείας αντιμετώπισαν – διαχρονικά - με προχειρότητα την Δ.Τ.Ε.Ε. και ανέλυσε τους λόγους στους οποίους οφείλεται αυτό: οι γονείς των μαθητών δεν συνιστούν ισχυρή ομάδα πίεσης, κάθε υπουργός θεωρεί υποχρέωση του να κάνει μια μεταρρύθμιση με μοναδικό κριτήριο να μην μοιάζει με την προηγούμενη, απουσία εκπαιδευτικού σχεδιασμού, υπόκρυψη ιδιοτελών συντεχνιακών συμφερόντων, μη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο κατακτώνται και ανανεώνονται οι γνώσεις και δεξιότητες, μεγάλο ποσοστό (78%) μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι εργοδότες των οποίων δεν μπορούν να αρθρώσουν άποψη για τη Δ.Τ.Ε.Ε., οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν έχουν εθνική συνείδηση, κ. ά.

Σημείωσε ότι παντού στον κόσμο η Επαγγελματική εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη και για την αναβάθμισή της και στη χώρα μας απαιτείται μια άλλου είδους εκπαίδευση. Τόνισε ότι το ιδεολογικό στοιχείο είναι έντονο στην εκπαίδευση και ότι απαιτείται ο σχεδιασμός της με βάση ένα αξιακό σύστημα σε προοδευτική κατεύθυνση, υπενθυμίζοντας ότι το καταργηθέν Πολυκλαδικό είχε σχεδιασθεί με βάση ένα τέτοιο αξιακό σύστημα (π.χ. σύνδεση θεωρίας και πράξης).

Ανέφερε ακόμη ότι οι μαθητές της Δ.Τ.Ε.Ε. μπορούν να μάθουν πράγματα κυρίως με βιωματικό τρόπο. Κατά συνέπεια οι προσπάθειες των εκπαιδευτικών πρέπει να έχουν ως αφετηρία τις εμπειρίες τους και από κει να προχωρήσουν στις αφηρημένες έννοιες, όσο αυτό είναι δυνατόν. Καθήκον τους είναι να προωθούν μορφές ενεργητικής μάθησης κατάλληλες για το μαθησιακό προφίλ αυτών των μαθητών.

Κατέληξε ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε τίποτα από το υπουργείο Παιδείας και ότι οι ίδιοι οι καθηγητές και τα στελέχη της εκπαίδευσης, με δική τους ευθύνη, θα πρέπει να γίνουν κοινωνοί στο σχεδιασμό και την υποκίνηση της ενεργού μάθησης.

Δημήτριος Μπαμπίλης, σύμβουλος του ΥΠΑΙΘΠΑ

Οι εξελίξεις στη Δευτεροβάθμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση

Αναφέρθηκε στη σχετική ανεπάρκεια της Δ.Τ.Ε.Ε. στη χώρα μας, όπου η γενική εκπαίδευση έχει συγκεντρώσει τα παιδιά που «παίρνουν τα γράμματα», ενώ η τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση θεωρείται ως η εκπαίδευση για τα παιδιά που «δεν παίρνουν και πολύ τα γράμματα» και ενδεχομένως έχουν και κάποιους βαθμούς αυξημένης παραβατικότητας.

Σημείωσε πως η συνεχής αναζήτηση μεταρρυθμίσεων στην ΤΕΕ έχει οδηγήσει στο «κάθε πέρσι και καλύτερα» και πως η δαπάνη περισσότερων χρημάτων μέσα σε ένα θεσμικό σύστημα που παρέχει φτωχά αποτελέσματα δεν θα βελτιώσει την απόδοση των μαθητών. Υπογράμμισε ότι η εκπαίδευση δεν είναι αυτοσκοπός. Η αποτελεσματικότητά της κρίνεται σε τελευταία ανάλυση από την αγορά εργασίας.

Αναρωτήθηκε αν υπάρχει ανάγκη σήμερα μιας μεταρρύθμισης ή ενός νέου σχολείου για την Δ.Τ.Ε.Ε. ή αν είναι καλύτερα να επιχειρηθεί μια ποιοτική βελτίωση του υφιστάμενου ζητήματος. Στην κατεύθυνση αυτή πρότεινε ως βασικό μέτρο την καθιέρωση της πρακτικής άσκησης μέσα στο πρόγραμμα σπουδών της Β΄ και Γ΄ Τάξης του ΕΠΑΛ και έθεσε ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο είμαστε έτοιμοι να την οργανώσουμε και να βρούμε τους σχετικούς χώρους εργασίας σε επιχειρήσεις και αγροκτήματα.

Αναφέρθηκε στην ανάγκη αλλαγών στο Ωρολόγιο πρόγραμμα Α΄ Τάξης με την εισαγωγή μαθημάτων για τους βασικούς τομείς της παραγωγής και εξέφρασε τους προβληματισμούς του κατά πόσο είναι χρήσιμο το 4^ο έτος που προτείνεται στο σχεδιαζόμενο Τεχνολογικό Λύκειο, λέγοντας ότι αυτό θα υποβαθμίσει τα επαγγελματικά προγράμματα σπουδών στη Β΄ και Γ΄ Τάξη (μείωση των ωρών των μαθημάτων ειδικότητας), ενώ θα δημιουργηθούν και προβλήματα επικαλύψεων με την παράλληλη λειτουργία των ΙΕΚ.

Πρότεινε ακόμη να λειτουργήσουν Πρότυπα Τεχνικά σχολεία για την προώθηση των εκπαιδευτικών καινοτομιών στη Δ.Τ.Ε.Ε.

Σημείωσε τέλος ότι στο σχεδιαζόμενο Π.Δ. για το Τεχνολογικό Λύκειο δεν περιλαμβάνονται διατάξεις που υπήρχαν στα προηγούμενα σχετικά νομοθετήματα, οι οποίες αναφέρονται στη δωρεάν χορήγηση των διδακτικών βιβλίων και λοιπών διδακτικών μέσων στους μαθητές, καθώς και στην υποχρέωση του Κράτους να παρέχει δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους μαθητές και ζήτησε να παραμείνει σεβαστό το δικαίωμα των μαθητών και των οικογενειών τους για ποιοτική, δημόσια, και δωρεάν εκπαίδευση.

Βασίλειος Δημητρόπουλος, επιτ. σχολικός σύμβουλος

Η ανάγκη των εσωτερικών αλλαγών στην τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση

Αναφέρθηκε εισαγωγικά στις παρεμβάσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα από το 1959 μέχρι σήμερα, το πλήθος των νόμων, των τροποποιήσεων και προσαρμογών που οφείλονται κυρίως σε επιθυμία Υπουργών Παιδείας, ακόμη και του ίδιου κόμματος, να δώσουν το δικό τους παρόν, χωρίς να εκτιμούν τις συνέπειες

Σημείωσε ακόμη μερικές αιτίες για τα σημερινά δεινά της Δ.Τ.Ε.Ε. λέγοντας χαρακτηριστικά ότι όποια ομάδα ενδιαφερομένων είχε πρόσβαση στα ανάλογα κέντρα εξασφάλιζε την πρόσληψή της. Έτσι δημιουργήθηκαν υπεραριθμίες και αυξήθηκαν οι άεργοι εκπαιδευτικοί. Αρκετοί τακτοποιήθηκαν με τη μέθοδο της δεύτερης ανάθεσης και εξοστρακίστηκαν οι ουσιαστικοί γνώστες του αντικειμένου. Λόγω απειρίας των συγγραφέων σε αρκετά βιβλία δίνονται πληροφορίες με τρόπο που ξεπερνά τις δυνατότητες των μαθητών, ενώ απουσιάζει η έμφαση στο παιδαγωγικό μέρος.

Σχετικά με το προτεινόμενο Τεχνολογικό Λύκειο έθεσε ορισμένα ερωτήματα, όπως αν αυτό θα αλλάξει το συσχετισμό φοίτησης των μαθητών σε αυτό σε σχέση με το Γενικό λύκειο, αν έχει κοστολογηθεί το 4^ο έτος σπουδών, πως θα επιμορφωθούν οι εκπαιδευτικοί που θα διδάξουν σε αυτό, ποιός ο ρόλος των μαθημάτων γενικής παιδείας στο 4^ο έτος, πως θα υλοποιηθεί η πρακτική άσκηση /μαθητεία, κλπ.

Ισχυρίστηκε ότι αυτό που κυρίως πρέπει να αλλάξει είναι η μαθησιακή διαδικασία μέσα στο επαγγελματικό σχολείο και ότι οι αλλαγές που απαιτούνται είναι κυρίως εσωτερικές αλλαγές, καθώς οι εξωτερικές αλλαγές, που συμβαίνουν κατά μέσο όρο κάθε 9 χρόνια, δεν εξασφαλίζουν τη βελτίωση και επιφέρουν σύγχυση στην κοινωνία. Ο μεγαλύτερος εχθρός σε κάθε αλλαγή είναι η συντεχνιακή αντίληψη όσων αποφασίζουν ή όσων μπορούν να επηρεάσουν αυτούς που αποφασίζουν.

Τόνισε πως δεν έχει νόημα να αυξηθεί ο αριθμός των μαθητών που έρχονται στην τεχνική εκπαίδευση αλλά οι απόφοιτοι να βγαίνουν όσο το δυνατόν καλύτερα καταρτισμένοι. Αυτό θα οδηγήσει στο καλό όνομα των σχολείων αυτών και έτσι μελλοντικά θα προσελκύσουν καλύτερο μαθητικό δυναμικό.

Κατέληξε σε ένα πλαίσιο προτάσεων που πρέπει να δρομολογηθούν για τη βελτίωση της Δ.Τ.Ε.Ε οι οποίες αναφέρονται: στο επαγγελματικό προφίλ των αποφοίτων, στο αναλυτικό πρόγραμμα και τα βιβλία, στην οργάνωση και τον εξοπλισμό των Εργαστηρίων, στην καθιέρωση μόνιμου θεσμού επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, στον απαιτούμενο εργαστηριακό εξοπλισμό και σε διοικητικές ρυθμίσεις (Ειδική Δ/ση Σπουδών για τη Δ.Τ.Ε.Ε., ενοποίηση ομοειδών ειδικοτήτων, κλπ.).

Β' Συνεδρία: Η Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση στο πλαίσιο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας.

Αθανάσιος Κονταξής, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.04

Ο διττός ρόλος (κοινωνικός - εργασιακός) της Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης σε συνθήκες κρίσης – Η περίπτωση των Μηχανολόγων

Τόνισε την ανάγκη επαναφοράς του ορθολογισμού στην εκπαιδευτική πολιτική, να λαμβάνονται δηλαδή υπόψη οι ανάγκες, τα δεδομένα, να υπάρχουν πολιτικές με άμεσους και στρατηγικούς στόχους, να γίνεται επιστημονική διερεύνηση, να συμμετέχει στον σχεδιασμό η εκπαιδευτική κοινότητα και να πραγματοποιείται αξιολόγηση των δράσεων για την εφαρμογή διορθωτικών κινήσεων. Εμπόδιο στην εφαρμογή της ορθολογικής διαχείρισης είναι τα διάφορα ιδιωτικά συμφέροντα, η ανασφάλεια των εργαζομένων στη Δ.Τ.Ε.Ε., τα συντεχνιακά φαινόμενα και οι πολιτικές ιδεοληψίες.

Αναφέρθηκε στο μαθησιακό, το ψυχολογικό και κοινωνικό προφίλ των μαθητών που κατευθύνονται στη Δ.Τ.Ε.Ε. και είπε ότι ο κοινωνικός ρόλος της επαγγελματικής εκπαίδευσης έγκειται στην επανένταξη αυτών των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Παράλληλα ο εργασιακός ρόλος της Δ.Τ.Ε.Ε. αποσκοπεί στο να τους βοηθήσει να αποκτήσουν ικανότητες και εμπιστοσύνη στον εαυτό τους ώστε να ενταχθούν με αξιοπρέπεια σε επαγγέλματα μέσης στάθμης. Επιπλέον να τους κάνει ικανούς να παρακολουθούν τις εξελίξεις της τεχνολογίας και να έχουν τη δυνατότητα να συνεχίσουν σπουδές σε ανώτερο επίπεδο.

Στη συνέχεια παρέθεσε πολλά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη απασχόληση και τη ζήτηση των διαφόρων ειδικοτήτων στην Ελλάδα σε σύγκριση και με τις άλλες χώρες, καθώς και στοιχεία σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Κατέληξε, συμπερασματικά, ότι το χαμηλό ποσοστό επιλογής της Δ.Τ.Ε.Ε. από τους μαθητές εξηγείται με βάση την ανταποδοτικότητα που προσφέρει ως προς το επάγγελμα και ότι η Δ.Τ.Ε.Ε. διαδραματίζει ισχυρό κοινωνικό ρόλο στη χώρα μας. Τόνισε ακόμη πως δεν είναι σκόπιμο να προσαρμοστούμε στο υφιστάμενο παραγωγικό μοντέλο και να το αναπαράγουμε και πως η ελληνική επιχειρηματική κοινότητα δεν είναι ικανή να σχεδιάσει ή και να «υλοποιήσει» το μέλλον της Δ.Τ.Ε.Ε.

Σχετικά με το τι πρέπει να γίνει για τη βελτίωση της κατάστασης, ανέφερε την ανάγκη καινοτομικής ανατροπής, την ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΔΤΕΕ, την άρση και όχι την αναπαραγωγή της υφιστάμενης παραγωγικής κουλτούρας, την αξιοπρεπή ένταξη των αποφοίτων στο επάγγελμα, την παροχή ολοκληρωμένων βασικών τεχνικών γνώσεων και δεξιοτήτων, την αύξηση των εργαστηριακών ωρών, την διδασκαλία ολοκληρωμένων έργων και όχι αποσπασματικών γνώσεων, την παροχή επαγγελματικών διεξόδων στους αποφοίτους σε ευρείς τομείς με δυνατότητα εξέλιξης, τη δημιουργία πλαισίου σύνδεσης της Δ.Τ.Ε.Ε. με την κοινωνία και οικονομία, κ.ά.

Έθεσε ακόμη ως προϋποθέσεις για την επίτευξη των παραπάνω, τα εξής: οι αλλαγές να μην δημιουργούν ανασφάλεια σε μαθητές και καθηγητές, να υπάρχει κατάλληλη υποστήριξη – επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και να ληφθούν μέτρα για το νοικοκύρεμα και την ορθολογική χωροταξική κατανομή υποδομών και ειδικοτήτων.

Πάγκαλος Σταύρος, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.05

Ποιοτικό, όχι ποσοτικό, το πρόβλημα της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Αναφερόμενος στις τάσεις που χαρακτηρίζουν τις ροές των μαθητών στα διάφορα επίπεδα της εκπαίδευσης είτε ότι τη δεξαμενή των μαθητών που μπορούν εν δυνάμει να κατευθυνθούν στη Δ.Τ.Ε.Ε. αποτελούν αυτοί που δεν ολοκληρώνουν τις σπουδές τους στο Γενικό Λύκειο ή αποφοιτούν από το Γενικό Λύκειο και δεν συνεχίζουν σπουδές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευσης, καθώς ή τάση για αύξηση του αριθμού των μαθητών που συνεχίζει σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση θα συνεχίσει να αυξάνεται τα επόμενα χρόνια. Από την άλλη πλευρά παρατηρείται συνεχής μείωση του αριθμού των ανειδίκευτων, ενώ η ζήτηση μακροπρόθεσμα για επαγγέλματα με εκπαίδευση μέσης στάθμης παρουσιάζεται σταθερή.

Τα κυριότερα αντικειμενικά προβλήματα της Δ.Τ.Ε.Ε. στη χώρα μας είναι:

- Το μικρό ποσοστό των αποφοίτων της Δ.Τ.Ε.Ε. βρίσκει δουλειά συναφή με την ειδικότητα που σπούδασε.
- Το γεγονός ότι πολλές ειδικότητες που έχει ανάγκη η ελληνική κοινωνία δεν παρέχονται ή παρέχονται περιθωριακά από τη Δ.Τ.Ε.Ε.
- Οι μεγάλες ανισορροπίες αναφορικά με την κατανομή μαθητών και εκπαιδευτικών ανά τομέα /ειδικότητα που χαρακτηρίζουν τη σημερινή δομή της Δ.Τ.Ε. στη χώρα μας.

Ως κυριότερα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης πρότεινε τα εξής:

- Σύγχρονα προγράμματα σπουδών και νέες ειδικότητες με βάση τα επαγγελματικά περιγράμματα, τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, τα επαγγελματικά δικαιώματα.
- Πιστοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και των επαγγελματικών προσόντων.
- Ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για την ανάγκη θέσπισης πιστοποιήσεων και επαγγελματικών δικαιωμάτων στα επαγγέλματα όπου δεν υπάρχουν
- Χωροταξική αναδιάρθρωση Σχολείων /Ειδικοτήτων ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Συνεχής έλεγχος και αξιολόγηση της ποιότητας των εκπαιδευτικών διαδικασιών.

Περιέγραψε ακόμη την ανεπάρκεια του Διοικητικού μηχανισμού του ΥΠΑΙΘΠΑ να σχεδιάσει και να διαχειριστεί τα θέματα της Δ.Τ.Ε.Ε., την οποία απέδωσε στη σταδιακή αποδυνάμωση των υπηρεσιών που ασχολούνται με τη Δ.Τ.Ε.Ε., στις συχνές εναλλαγές περιστασιακών συμβούλων - συνεργατών στο Υπουργείο, στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείριση των προγραμμάτων της Ε.Ε. και στον (συντεχνιακό) ρόλο των ενώσεων των εκπαιδευτικών.

Τέλος αναφέρθηκε, ενδεικτικά, σε συγκεκριμένες επί μέρους δυσλειτουργίες που ταλανίζουν διαχρονικά το σύστημα της Δ.Τ.Ε.Ε. στη χώρα μας για τις οποίες χρειάζεται να γίνουν άμεσες επεμβάσεις. Τέτοιες δυσλειτουργίες έχουν να κάνουν με τη διαχείριση του εκπαιδευτικού προσωπικού, την επανα-χωροθέτηση σχολείων /ειδικοτήτων, την ανύπαρκτη πιστοποίηση των πτυχίων, τον στρεβλό τρόπο πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τις επικαλύψεις αρμοδιοτήτων μεταξύ ΣΕΚ - ΕΠΑΛ/ΕΠΑΣ - ΙΕΚ, το πρόγραμμα σπουδών της Α΄ τάξης των ΕΠΑΛ, την πρακτική άσκηση και μαθητεία και τη σχέση της ΔΤΕΕ του ΥΠΑΙΘΠΑ με την αντίστοιχη Εκπαίδευση – Κατάρτιση των άλλων Υπουργείων.

Πάυλος Χαραμής, Αντιπρόεδρος ΚΕΜΕΤΕ

Στερεότυπα και προκαταλήψεις σε σχέση με τη Δ.Τ.Ε.Ε.

Στην εισαγωγή της ομιλίας του παρέθεσε αποσπάσματα ποιημάτων που αναφέρονταν στη χειρωνακτική εργασία σημειώνοντας τη δυσκολία σύνδεσης της λογοτεχνικής ενασχόλησης με την τεχνολογική απασχόληση ως ένδειξη ύπαρξης ισχυρών στερεοτύπων σχετικά με τη Δ.Τ.Ε.Ε.

Αναφερόμενος στις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα είπε ότι η ίδια η ύπαρξη της ΤΕΕ οφείλεται σε μια θεμελιακή διχοτομία του curriculum στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Η διχοτομία αυτή υποστηρίζεται από μια ιεραρχημένη διαφοροποίηση ανάμεσα στη «θεωρία» και στην «πράξη» στην οποία στηρίχθηκε το «διπλό» - ή «τριπλό» - εκπαιδευτικό δίκτυο.

Σύμφωνα με τον Ο. Banks, τα πιο «ευφυή» παιδιά τείνουν να προτιμούν την «καθαρή επιστήμη» και η τεχνολογία είναι δεύτερη επιλογή όσων δεν μπορούν να επιτύχουν την πρώτη. Αλλά οι ικανότητες και τα ταλέντα των παιδιών είναι προϊόν του τρόπου αξιολόγησης γνώσεων - δεξιοτήτων που τα παιδιά αποκτούν κυρίως στο εξωσχολικό περιβάλλον, ανάλογα με την κοινωνική τους θέση. Αναφέρθηκε ακόμη στη θεωρία της «πολλαπλής νοημοσύνης» η οποία διακρίνει και άλλες μορφές νοημοσύνης που δεν αξιολογούνται στο σχολείο, όπου λαμβάνεται υπόψη μόνον η γλωσσική και η λογικο-μαθηματική.

Απάντηση στις αντιλήψεις αυτές αποτελεί το ενιαίο σχολείο που αναβάλλει την πρώιμη επιλογή και την τοποθετεί σε ωριμότερη ηλικία, μειώνει την πρώιμη «διαρροή», αυξάνει τη δυνατότητα πρόσβασης των πιο «αδύναμων» μαθητών στα ΑΕΙ – ΤΕΙ και προάγει το μορφωτικό επίπεδο του συνόλου. Όπως ανέφερε η τάση της προσέγγισης των δύο τύπων εκπαίδευσης (επαγγελματικής και ακαδημαϊκής) συμφωνεί και με τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και δημογραφικές εξελίξεις που παρατηρούνται σε όλες τις χώρες.

Στη συνέχεια αναφερόμενος σε στοιχεία από σχετική μελέτη (του Eric Lichtenberg) ανέλυσε - και έδειξε ότι στερούνται βάσης - τα στερεότυπα και μετα-στερεότυπα που σχετίζονται με τη Δ.Τ.Ε.Ε., διακρίνοντάς τα σε στερεότυπα κοινωνικού φύλου, σε στερεότυπα που αφορούν τις μαθησιακές και κοινωνικές διαφοροποιήσεις μεταξύ μαθητών επαγγελματικής και γενικής εκπαίδευσης και σε στερεότυπα /μετα-στερεότυπα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς και τα στελέχη ΣΕΠ.

Συνοψίζοντας, είπε ότι τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που συνδέονται με την ΤΕΕ επηρεάζουν σημαντικά τη λειτουργία και την ανάπτυξή της, ενισχύουν ανάμεσα στο μαθητικό δυναμικό αρνητικές διακρίσεις και συμβάλλουν στην περαιτέρω απαξίωση της ΤΕΕ. Για την αντιμετώπισή τους απαιτούνται μακροπρόθεσμες, συνεκτικές πολιτικές.

Αθηνά Σαλωνίδου, σχολική σύμβουλος ΠΕ12.10

Βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Στην αρχή της ομιλίας της αναφέρθηκε στους στόχους της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το Ν.1566/85. Έκανε διάκριση μεταξύ επαγγελματικής εκπαίδευσης από την κατάρτιση και έδωσε έμφαση στις γενικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις που πρέπει να καλλιεργεί η Δ.Τ.Ε.Ε. ώστε να παράγει ολοκληρωμένες αυτοδύναμες προσωπικότητες, στην υπηρεσία του συνόλου της Κοινωνίας

Για την υλοποίηση των παραπάνω απαιτείται να υπάρχει Δημόσιος έλεγχος ο οποίος περιλαμβάνει τον εθνικό στρατηγικό προγραμματισμό σε συνεργασία με επαγγελματικούς φορείς, επιχειρήσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα, κατάλληλο σύστημα διοικητικής διαχείρισης, καθώς και τη λειτουργία ενός παρατηρητήριου απασχόλησης κατάλληλα στελεχωμένου, με αντανακλαστικά και ευελιξία, που θα παρακολουθεί την πορεία των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Ανέλυσε ακόμη τα 4 βασικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την ελκυστικότητα της ΤΕΕ: αποτελεσματική διοικητική διαχείριση, εξατομίκευση των εκπαιδευτικών δράσεων, παροχή πολλαπλών ευκαιριών στους σπουδαστές και ενέργειες για τη βελτίωση της εικόνας της Δ.Τ.Ε.Ε.

Τόνισε την ανάγκη να δημιουργηθούν τόσο σε κεντρικό επίπεδο (ΥΠΑΙΘΠΑ, ΙΕΠ) όσο και σε περιφερειακό (Δ/νσεις Εκπ/σης), ιδιαίτερες διοικητικές και μελετητικές μονάδες για τη Διαχείριση θεμάτων Δ.Τ.Ε.Ε. και να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, την ανάπτυξη ευέλικτων προγραμμάτων σπουδών με σύγχρονες διδακτικές μεθόδους κατάλληλες για την Δ.Τ.Ε.Ε., την ανάπτυξη συνεργασιών και εταιρικών σχέσεων μεταξύ παραγωγικών μονάδων που σχετίζονται με την Δ.Τ.Ε.Ε., την ενίσχυση του ρόλου των ενημερωτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, την εξατομικευμένη εκπαίδευση μέσω της εσωτερικής και εξωτερικής διαφοροποίησης των σχολικών μονάδων, την ισοτιμία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω της διευκόλυνσης της εγκάρσιας κινητικότητας και της παροχής

δυνατοτήτων συνέχισης σπουδών σε ανώτερο επίπεδο, την κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων, κ.ά.

Αναφέρθηκε ακόμη στην ανάγκη λειτουργίας Πρότυπων ΣΕΚ με πλήρη εργαστηριακό εξοπλισμό, Πρότυπων ΕΠΑΛ και Πειραματικών ΕΠΑΛ που θα συνεργάζονται με Πανεπιστήμια και ακόμη στα οφέλη που θα προκύψουν από τη συμμετοχή των σχολικών μονάδων σε διεθνείς και εθνικούς διαγωνισμούς επαγγελματικών δεξιοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στην καλλιέργεια στάσεων που αφορούν τη φιλοσοφία και ηθική του κάθε επαγγέλματος (π.χ. προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας, της ποιότητας ζωής, των καταναλωτών).

Χρήστος Πατσός, σχολικός σύμβουλος ΠΕ10

Η σημασία των Κοινωνικών Επιστημών στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση

Στην αρχή της ομιλίας του έθεσε το ερώτημα τι είδους επαγγελματία και πολίτη θέλουμε. Αν δηλαδή τον θέλουμε Ελεύθερο, Κυρίαρχο και Καλό σε αυτό που επαγγέλλεται ή Καλό σε αυτό που κάνει αλλά. Ανελεύθερο και Κυριαρχούμενο;

Αφού ανέλυσε τι εννοεί, σύμφωνα με τη προσέγγισή του, με τις έννοιες Άνθρωπος και Ελεύθερος, κατέληξε ότι υπάρχουν κυρίαρχα σχήματα αντίληψης σκέψης και πράξης που εμποδίζουν τους Μαθητές να γίνουν Ελεύθεροι, Ανεξάρτητοι, Αυτόνομοι Άνθρωποι και σωστοί επαγγελματίες. Ο ρόλος επομένως των Κοινωνικών Επιστημών/ Κοινωνιολογίας είναι να συμβάλλουν στην Ανάδυση του Μαθητή σε Ελεύθερο Άνθρωπο, ανεξάρτητο πολίτη και ηθικό αυριανό επαγγελματία.

Στη συνέχεια έθεσε το κεντρικό ερώτημα: Ποια είναι τα κυρίαρχα σήματα αντίληψης, σκέψης και πράξης που λειτουργούν ως Μορφές Εξάρτησης και υποδούλωσης των Μαθητών; Προσδιόρισε ως τέτοια σήματα α) τον Μεταφυσικό Λόγο και β) τον Εργαλειακό-Ωφελιμιστικό Λόγο.

Περιέγραψε τα χαρακτηριστικά των δύο αυτών Λόγων οι οποίοι ιστορικά εμπόδιζαν και εμποδίζουν την ανάδυση και κυριαρχία του *ορθού κριτικού λόγου*.

Καθήκον της Κοινωνιολογίας και των Κοινωνιολόγων είναι να συμβάλλουν στην απελευθέρωση των μαθητών από μορφές εξάρτησης από σχήματα αντίληψης, σκέψης και πράξης που παράγει συνεχώς ο εργαλειακός /ωφελιμιστικός /μεταφυσικός λόγος, να βοηθήσουν τη σχολική κοινότητα να κατανοήσει ότι τα σχήματα αυτά αποκρυσταλλώνονται σε μορφές εξάρτησης και αυταρχικότητας της ελληνικής κοινωνίας στο οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό πεδίο, να ενθαρρύνουν τους μαθητές τους να κατακτήσουν μορφές ελεύθερης έλλογης κριτικής σκέψης, στη βάση του ορθού κριτικού Λόγου, να τονίζουν και να αποδεικνύουν τεκμηριωμένα ότι τα φαινόμενα οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ισχύος και ανισότητας δεν οφείλονται σε «φυσικά» αίτια, αλλά είναι ιστορικά, κοινωνικά, πολιτικά προσδιορισμένα και να καταστήσουν σαφές ότι οι μορφές κοινωνικών ανισοτήτων και μορφές αυταρχικότητας αλληλοκαθορίζονται και αλληλοπροσδιορίζονται.

Το Σύγχρονο Επαγγελματικό Ελληνικό Σχολείο παράλληλα με τις τεχνικές και επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες που προσφέρει, πρέπει:

- να γίνει πεδίο αμφισβήτησης και γόνιμης αντιπαράθεσης ιδεών και πρακτικών,
- να διαμορφώνει ελεύθερους και κριτικά σκεπτόμενους αυριανούς πολίτες
- να διαμορφώνει συνειδητούς δημιουργούς και χρήστες αγαθών και υπηρεσιών
- να αναπτύξει μορφές Ελεύθερης Έλλογης Κριτικής Σκέψης, στους Μαθητές ώστε να μην μαζικοποιούνται, να μην γίνονται οπαδοί
- να καλλιεργεί στους μαθητές μορφές ατομικής και επαγγελματικής ηθικής/ευθύνης, κοινωνικής αλληλεγγύης/συνεργασίας, την αποδοχή των διαφορετικών κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων και να τους απελευθερώνει από κάθε μορφή εξάρτησης όπως: στερεότυπα ,προκαταλήψεις, δεισιδαιμονίες, φανατισμούς, σεξισμούς, κ.ά.

Γ΄ Συνεδρία: Εργασιακό και οικονομικό περιβάλλον - Προτάσεις για το σχεδιασμό της Δ.Τ.Ε.Ε.

Μιχάλης Κοντογιάννης, σχ. σύμβουλος, τ. Ειδ. Γραμματέας Π & Δ Εκπαίδευσης του ΥΠΑΙΘΠΑ

Σχέση της Δ.Τ.Ε.Ε. με την παραγωγή, τον κόσμο της εργασίας και την τοπική κοινωνία - Απορρόφηση των αποφοίτων από την αγορά εργασίας

Στην αρχή της ομιλίας του αναφέρθηκε στην σπουδαιότητα της Δ.Τ.Ε.Ε. ως την ισχυρή συνιστώσα για ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή, σημειώνοντας ότι είναι αναγκαίο η χώρα μας να διαμορφώσει ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο που θα στοχεύει στην αναβάθμιση των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, θα προωθεί την ποιότητα στην ανάπτυξη και την ποιότητα στην απασχόληση. Αυτό όμως προϋποθέτει ένα σύγχρονο, υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικό σύστημα, αποτελεσματικό, κοινωνικά δίκαιο, ανοικτό και ευέλικτο στις μεταβολές των τάσεων τόσο σε επίπεδο παραγωγής και ενσωμάτωσης της νέας γνώσης, όσο και σε επίπεδο προσαρμογής στις συνθήκες της αγοράς εργασίας, αλλά και στις κοινωνικές απαιτήσεις.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στα *αίτια* που συμβάλλουν στη χώρα μας στην υποβάθμιση της ΔΤΕΕ και την αποκόπτον από τον κόσμο της εργασίας: πολύπλευρη κρίση του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης, απουσία κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που να συνδέει τη ΔΤΕΕ με την αγορά εργασίας, ανεπάρκεια των παρεχόμενων γνώσεων και δεξιοτήτων στους μαθητές, ελλιπής ενημέρωση της κοινής γνώμης, μαθησιακά κενά των μαθητών της ΔΤΕΕ που απέκτησαν από το Γυμνάσιο, κ.ά.

Κατόπιν προχώρησε στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της ΔΤΕΕ και η σύνδεση της με τον κόσμο της εργασίας: ενίσχυση των δεσμών της ΔΤΕΕ με την τοπική κοινωνία, σύνδεση με τις τοπικές παραγωγικές ανάγκες και την απασχόληση, σύνδεση με την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων, συμβατότητα των προγραμμάτων σπουδών με τα επαγγελματικά περιγράμματα, εφαρμογή συστήματος μεταφοράς πιστωτικών μονάδων, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε αντικείμενα της ειδικότητάς τους, λειτουργία τμημάτων ειδίκευσης (ως 4^ο έτος), θεσμοθέτηση πρακτικής άσκησης και μαθητείας, εξετάσεις πιστοποίησης από ανεξάρτητο κρατικό φορέα, υποστήριξη των μαθητών που εμφανίζουν μαθησιακά κενά, ενίσχυση της δυνατότητας των αποφοίτων να συνεχίσουν σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, κ.α.

Τέλος υπογράμμισε τον σημαντικό ρόλο που θα διαδραματίσει - στην κατεύθυνση αναβάθμισης της ΔΤΕΕ - η συγκρότηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων για όλα τα επαγγέλματα.

Αντώνιος Σπανός, σχολικός σύμβουλος ΠΕ09

Ο παραγωγικός ιστός της Ελλάδος – Τα Συγκριτικά Πλεονεκτήματα της Ελλάδος – Προτάσεις για την Επαγγελματική Εκπαίδευση

Στο πρώτο μέρος της εισήγησής του παρουσίασε αναλυτικά τις μεταβολές και την σημερινή κατάσταση του παραγωγικού ιστού της Ελληνικής Οικονομίας. Οι εξελίξεις που παρατηρούνται την τελευταία δεκαετία μπορούν να συνοψισθούν στην αποβιομηχάνιση της Ελλάδος, στο κλείσιμο Ελληνικών Εταιρειών και στην έλευση μεγάλων Πολυεθνικών Συγκροτημάτων. Οι Ελληνικές Εταιρείες οι οποίες είχαν αναπτυχθεί, μετά το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, στον Ελληνικό χώρο, «έκλεισαν», όπως για παράδειγμα: Εταιρείες Κλωστοϋφαντουργίας π.χ. ΛΑΝΑΡΑΣ, Εταιρείες παραγωγής Ηλεκτρικών Συσκευών π.χ. ΕΣΚΙΜΟ, Χαρτοβιομηχανίες, Εμπορικά μεγάλα Καταστήματα π.χ. το MINION κ.ά.

Παρόλα αυτά, ανέφερε πως η Ελλάδα παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα για ανάπτυξη σε πολλούς παραγωγικούς κλάδους, σε σχέση με άλλες Χώρες. Τέτοιο πλεονέκτημα είναι, για παράδειγμα, το Καλό Μεσογειακό κλίμα, το οποίο βοηθάει την ανάπτυξη του Τουρισμού, την καλλιέργεια και ανάπτυξη Αγροτικών προϊόντων, την ανάπτυξη Κτηνοτροφίας και την ανάπτυξη Πράσινης Ενέργειας (Φωτοβολταϊκά και Ανεμογεννήτριες).

Τέλος, με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, παρουσίασε τέσσερις προτάσεις για τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ):

- α) Ενίσχυση των Γεωργικών και Τουριστικών Ειδικοτήτων,
- β) Ενίσχυση της Τεχνολογίας για Πράσινη Ενέργεια,
- γ) Τοποθέτηση φωτοβολταϊκών ή/και ανεμογεννητριών κατακόρυφου άξονα πάνω στις ταράτσες των ΕΠΑΛ, για μείωση του ενεργειακού κόστους των σχολικών μονάδων, και
- δ) Σε κάθε διδακτικό έτος, υποχρεωτική πραγματοποίηση πέντε (5) τουλάχιστον διδακτικών επισκέψεων των μαθητών -τριών, σε επαγγελματικούς χώρους.

Αντώνιος Μπλιούμης, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.04

Πιστοποίηση των προσόντων των αποφοίτων της Δ.Τ.Ε.Ε. για την χορήγηση άδειας εξασκήσεως επαγγέλματος

Στην εισήγησή του παρουσίασε αναλυτικά το κανονιστικό πλαίσιο που νομοθετήθηκε πρόσφατα και αφορά επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων του Μηχανολογικού Τομέα των ΕΠΑΛ και των ΕΠΑΣ. Πρόκειται για Προεδρικά Διατάγματα που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση του νόμου 3982/2011 τα οποία ρυθμίζουν την άσκηση των τεχνικών επαγγελματικών δραστηριοτήτων του *υδραυλικού* (ΦΕΚ Α' 197), του *χειριστή μηχανημάτων έργου* (ΦΕΚ Α' 198), του *τεχνικού καύσης υγρών και αερίων καυσίμων* (ΦΕΚ Α' 199) και του *τεχνικού βιομηχανικών εγκαταστάσεων* (ΦΕΚ Α' 200).

Ειδικότερα αναφέρθηκε στις διαδικασίες απόκτησης των σχετικών αδειών (αρμόδιες περιφερειακές αρχές, διαδικασία εξετάσεων, εξεταστικές επιτροπές), στα επίπεδα των επαγγελματικών αδειών και τις επί μέρους ειδικότητες, στις προϋποθέσεις εργασιακής εμπειρίας, στα δικαιολογητικά που απαιτούνται, κλπ.

Μιχάλης Λαγουδάκος, σχ. σύμβουλος ΠΕ12.05 – Ευάγγελος Αρώνης, Δ/ντής ΕΠΑΣ Αμαρουσίου – Κωνσταντίνος Σταμούλος, Προϊστάμενος Εκπ/σης ΟΑΕΔ

Η εξέλιξη των ΕΠΑΣ στο πλαίσιο της Δ.Τ.Ε.Ε.

Ο πρώτος ομιλητής (Μ. Λαγουδάκος) ανέφερε πως η Δ.Τ.Ε.Ε. είναι ο «ασθενής» του εκπαιδευτικού συστήματος. Συρρικνώνεται σταθερά, καθώς δεν ελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών, ενώ το επίπεδο εκπαίδευσης παραμένει χαμηλό και η κρατική μέριμνα που αφορά τις υποδομές και τη λειτουργία των σχολείων είναι ανεπαρκής. Υπάρχει ακόμη αδυναμία σύνδεσής της με την αγορά εργασίας, υποφέρει από το γεγονός ότι οι μαθητές που έρχονται στη Δ.Τ.Ε.Ε. μεταφέρουν μαζί τους τα μαθησιακά κενά που δημιουργήθηκαν στις προηγούμενες βαθμίδες, ενώ οι συχνές αλλαγές σε δομές και προγράμματα σπουδών αυξάνουν την επιφυλακτικότητα της κοινής γνώμης.

Κατέληξε ότι η Πολιτεία πρέπει να δώσει ιδιαίτερο βάρος στην αναβάθμιση της Δ.Τ.Ε.Ε., καθώς αποτελεί για μεγάλη μερίδα των μαθητών την τελευταία ευκαιρία για μόρφωση και κοινωνική ένταξη.

Ο κ. Ε. Αρώνης που πήρε το λόγο στη συνέχεια, μίλησε για τα προβλήματα των ΕΠΑΣ, οι οποίες, όπως είπε δεν φαίνεται να εκπληρώνουν τον σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν με αποτέλεσμα μόνον το 17% των μαθητών της Δ.Τ.Ε.Ε. να κατευθύνεται στις ΕΠΑΣ (το υπόλοιπο κατευθύνεται στα ΕΠΑΛ).

Ανέφερε μια σειρά λόγων που οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση και προβλήματα που δεν επιλύθηκαν, καθώς από το 2007 που ιδρύθηκαν οι ΕΠΑΣ μέχρι σήμερα δεν έγινε καμιά διορθωτική επέμβαση του ΥΠΑΙΘΠΑ. Ενδεικτικά ανέφερε τα εξής:

- ♦ Ανορθολογικός διαχωρισμός ειδικοτήτων μεταξύ ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ.
- ♦ Ανεπαρκής ενημέρωση της κοινής γνώμης.
- ♦ Μη πρόσβαση των αποφοίτων των ΕΠΑΣ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- ♦ Δεν υπάρχουν κατάλληλα βιβλία για όλα τα μαθήματα και όπου υπάρχουν δεν καλύπτουν όλη τη διδακτέα ύλη.
- ♦ Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών δεν έχουν σχεδιαστεί με βάση το επαγγελματικό προφίλ γνώσεων και δεξιοτήτων που ζητά η αγορά εργασίας.

- ♦ Υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των μαθημάτων της κάθε ειδικότητας που δυσχεραίνουν πολύ την εκπαιδευτική διαδικασία.
- ♦ Δεν υπάρχουν θεσμοθετημένα επαγγελματικά δικαιώματα για την πλειονότητα των Ειδικοτήτων των ΕΠΑΣ.
- ♦ Δεν διδάσκεται ξένη γλώσσα παρά μόνον σε μια ειδικότητα, ενώ το μάθημα της πληροφορικής υπάρχει μόνο στις 9 από τις 30 συνολικά Ειδικότητες.

Στη συνέχεια περιέγραψε τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει σήμερα το Τεχνικό Σχολείο, ξεκινώντας από τις ικανότητες τις οποίες το σημερινό επαγγελματικό περιβάλλον (ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, συχνές εργασιακές αλλαγές, ευελιξία) απαιτεί από τους εργαζόμενους: σφαιρική αντίληψη της εργασίας και δυνατότητα αυτομόρφωσης, κοινωνικές δεξιότητες (επικοινωνίας και εργασίας σε ομάδες). Χρειάζεται να δοθεί έμφαση στη γενική παιδεία σε σύνδεση με τη βασική τεχνική γνώση και την ειδική τεχνική γνώση και στη συνέχεια να ακολουθεί η εξειδίκευση με ταχύρρυθμες εκπαιδεύσεις – καταρτίσεις. Η ΕΠΑΣ με τη σημερινή της δομή δεν μπορούν να συνδέσουν τη γενική παιδεία με την βασική και ειδική τεχνική γνώση.

Με βάση τα παραπάνω πρότεινε οι ΕΠΑΣ να ενταχθούν στη δομή του νέου ΕΠΑΛ. Το νέο αυτό σχολείο προβλέπεται να έχει και 4ο έτος ειδίκευσης με δύο επάλληλους κύκλους σπουδών στη Γ΄ και Δ΄ Τάξη, που θα οδηγούν αντίστοιχα σε επαγγελματικά πτυχία επιπέδου II και III.

Πρότεινε ακόμη να οργανωθεί καλύτερα η αξιολόγηση των μαθητών που θα οδηγεί στα επαγγελματικά πτυχία, με τεστ πολλαπλής επιλογής, εκπόνηση από τους μαθητές υποχρεωτικών κατασκευών και εργασιών, με ενδοσχολικές εξετάσεις των οποίων τα θέματα θα κληρώνονται από τράπεζα θεμάτων, κλπ.

Στη συνέχεια μίλησε ο κ. Σταμούλος, ο οποίος παρουσίασε συνοπτικά το σύστημα των ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ. Πρότεινε και αυτός να μετεξελιχθούν οι σχολές του ΟΑΕΔ σε ΕΠΑΛ, με τη διαφορά ότι μέρος της διδασκαλίας των εργαστηριακών μαθημάτων να πραγματοποιείται ως πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις.

Νικόλαος Σκοταράς, επ. σχολικός σύμβουλος

Πρόταση – Σχέδιο για την επίλυση των διαχρονικών προβλημάτων της Δ.Τ.Ε.Ε.

Στην εισαγωγή της ομιλίας του διατύπωσε τον προβληματισμό του για τους λόγους που Η Πολιτεία μέχρι σήμερα δεν ασχολήθηκε σοβαρά με τα ζητήματα της Δ.Τ.Ε.Ε. Την απέδωσε στη στρεβλή οικονομική ανάπτυξη με την σταδιακή αποδυνάμωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων που έχουν να κάνουν με την μεταποίηση και τον πρωτογενή τομέα της παραγωγής. Αν, όπως είπε, πραγματοποιηθεί η αλλαγή «πλεύσης» της οικονομίας μας προς την σταδιακή ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα, τότε η ΔΤΕΕ θα κληθεί να παίξει το ρόλο της όπως γίνεται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν ανεπτυγμένη βιομηχανική παραγωγή.

Κατόπιν αναφέρθηκε στα διαχρονικά προβλήματα της Δ.Τ.Ε.Ε. : Στην αγωνιώδη προσπάθεια της ΔΤΕΕ τα τελευταία 30 χρόνια να επιτύχει ταυτόχρονα δύο στόχους για τους αποφοίτους της, να παράγει δηλαδή και σωστούς επαγγελματίες και να έχουν οι απόφοιτοι ικανότητα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπ/ση, με αποτέλεσμα να αποτυγχάνει και στους δύο. Στο μικρό ποσοστό των μαθητών που ακολουθεί της Δ.Τ.Ε.Ε. καθώς έχουν χαρακτηριστεί ως σχολεία «δεύτερης κατηγορίας» και στην μικρή απορρόφηση των αποφοίτων από την αγορά εργασίας. Στην ανάγκη να έρχονται στη Δ.Τ.Ε.Ε. - εκτός από τους μαθητές που επιθυμούν να μάθουν μια τέχνη - και μαθητές-τριες με υψηλό επίπεδο γνώσεων στα γενικά μαθήματα, που θα δώσουν την κατάλληλη ώθηση. Διαπίστωσε ακόμη την αναγκαιότητα σύνταξης κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών που θα αναπροσαρμόζονται τακτικά, ίδρυσης πειραματικών σχολείων, υποστήριξης της Δ.Τ.Ε.Ε. με ιδιαίτερες διοικητικές υπηρεσίες, αναβάθμισης του εργαστηριακού εξοπλισμού, συγγραφής εξειδικευμένων βιβλίων με αντίστοιχες οδηγίες διδασκαλίας, τακτικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, κ.ά.

Στη συνέχεια ανέπτυξε μια ολοκληρωμένη πρόταση για τη δομή της Δ.Τ.Ε.Ε, κεντρικό σημείο της οποίας είναι η λειτουργία δύο τύπων Λυκείων μετά το Γυμνάσιο: Επαγγελματικό Λύκειο (Επ.Λ.) και Γενικό Λύκειο (Γε.Λ.) . Στο πρώτο - εκτός από τους μαθητές που ενδιαφέρονται να αποκτήσουν επαγγελματικό πτυχίο σε μια ειδικότητα - κατευθύνονται και οι μαθητές που ενδιαφέρονται να συνεχίσουν σπουδές στις εξής Σχολές των ΑΕΙ – ΤΕΙ: Πολυτεχνικές, Οικονομικές, Ιατρικές, Γεωπονικές, Πληροφορικής. Στο δεύτερο κατευθύνονται οι

μαθητές που ενδιαφέρονται να συνεχίσουν σπουδές σε Σχολές Φιλολογικές, Φυσικομαθηματικές, Παιδαγωγικές, Νομικές, Πολιτικών Επιστημών, κλπ. Στη Γ΄ Τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να επιλέξει είτε την επαγγελματική κατεύθυνση που θα του δίνει πτυχίο σε μια ειδικότητα, είτε την παρακολούθηση προγράμματος γενικής παιδείας παρόμοιο με αυτό του Γενικού Λυκείου για την ισότιμη (με το Γε.Λ.) εισαγωγή σε ΑΕΙ - ΤΕΙ.

Παράλληλα πρότεινε να παραμείνει και μια Διετής Επαγγελματική Σχολή για τους μαθητές που επιθυμούν την άμεση έξοδο στην αγορά εργασίας.

Αναπτύσσοντας τα πλεονεκτήματα της πρότασής του ανέφερε μεταξύ των άλλων – ότι με αυτό τον τρόπο εμπλουτίζεται το Επ.Λ. με μαθητικό δυναμικό απαιτήσεων που δίνει την αναγκαία ώθηση στην ΔΤΕΕ να ξεφύγει από τη «μιζέρια» χρόνων. Παράλληλα, το Επ.Λ. έχοντας «σχεδόν» ξεφύγει από τη «δίνη» των πανελληνίων εξετάσεων, αφοσιώνεται στο βασικό σκοπό του: την προετοιμασία καλών επαγγελματιών, που έχει ανάγκη η κοινωνία.

Νίκος Σταθόπουλος, τμηματάρχης της Δ/σης Σπουδών Δ/θμιας Εκπ/σης του ΥΠΑΙΘΠΑ

Προτάσεις βελτίωσης για το σχεδιαζόμενο Τεχνολογικό Λύκειο

Στην ομιλία του ανέπτυξε συγκεκριμένες παρατηρήσεις και προτάσεις εστιασμένες πάνω στο Τεχνολογικό Λύκειο, όπως είχε σχεδιαστεί και διαδοθεί στην εκπαιδευτική κοινότητα πριν από ένα χρόνο.

Σημείωσε ότι τα σχολεία της Τεχνικής-Επαγγελματικής Εκπαίδευσης λόγω της φύσης τους είναι πλέον δαπανηρά από τα αντίστοιχα της Γενικής Εκπαίδευσης, αυτό θα πρέπει κατά το σχεδιασμό τους να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Οι Τομείς /Ειδικότητες και τα Προγράμματα Σπουδών θα πρέπει να προσαρμόζονται στους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας και στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε περιοχής.

Για την Α΄ Τάξη του Τεχν. Λυκείου είπε ότι επιβάλλεται να προσφέρει στους μαθητές πέραν των μαθημάτων γενικής παιδείας και μαθήματα προσανατολισμού. Τα μαθήματα αυτά σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να είναι εργαστηριακά, καθόσον θα επιβαρυνθεί το σχολείο, πάρα πολύ, με επιπλέον χώρους, εργαστηριακό εξοπλισμό και διπλούς καθηγητές.

Σχετικά με τα ΣΕΚ τα οποία λειτουργούν ως αυτόνομες μονάδες με πολλές θέσεις διοικητικών στελεχών σημείωσε ότι έχουν αυξημένο κόστος λειτουργίας σε σχέση με τα ΣΕ των σχολικών μονάδων. Κρίνοντας ότι και ο αριθμός των ΣΕΚ που λειτουργούν πανελλαδικά είναι υπερβολικά μεγάλος πρότεινε να δοθεί έμφαση στη λειτουργία κυρίως των Σχολικών Εργαστηρίων, τα οποία παρουσιάζουν και παιδαγωγικά πλεονεκτήματα (ανάθεση στον ίδιο εκπαιδευτικό του θεωρητικού και εργαστηριακού μέρους του μαθήματος).

Επιπρόσθετα, τα ΙΕΚ, ως ολιγάριθμα και απευθυνόμενα κυρίως σε ενήλικες, δεν θα δημιουργούσαν πρόβλημα στη λειτουργία των ΣΕ, σε περίπτωση συστέγασής τους. Η καλή ένταξη των τελευταίων, λειτουργικά και παιδαγωγικά, στο απογευματινό πρόγραμμα του ΣΕ μπορεί να καταστεί εφικτή με τη συνεργασία των Διευθυντών των δύο μονάδων. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν είναι ορθό το ΙΕΚ να συνυπολογίζεται ως χωριστή σχολική μονάδα για τη δημιουργία ΣΕΚ.

Πρότεινε ακόμη συγκεκριμένες λεπτομερειακές ρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας των ΣΕΚ, την εξάλειψη των διοικητικών επικαλύψεων (μεταξύ συστεγαζόμενων ΣΕΚ και Τεχνολογικών Λυκείων) και τον περιορισμό της σπατάλης πόρων.

Στο τέλος της ομιλίας του επικαλούμενος στοιχεία από μελέτες του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου και του ΣΕΒ (Πρωτοβουλία «Κάνε την Καινοτομία, Πράξη» του 2011 και McKinsey & Company «Η Ελλάδα 10 χρόνια μπροστά») προέκρινε ως πιο σημαντικούς κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας που μπορούν να υποστηρίξουν επιχειρηματικά σχέδια και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας τους εξής: Πράσινη Ενέργεια, Τουρισμός, Γεωργία - Εναλλακτική Γεωργία, Μεταφορές & Ναυτιλία, Λιανεμπόριο και Μεταποίηση Τροφίμων, κλάδους για τους οποίους πρέπει να δημιουργηθούν νέες ειδικότητες και νέα προγράμματα σπουδών στη Δ.Τ.Ε.Ε.

Δ΄ Συνεδρία: Αναλυτικά προγράμματα για τη Δ.Τ.Ε.Ε.

Σωτηρία Λαζάρου, σύμβουλος του ΥΠΑΙΘΠΑ

Αναλυτικά προγράμματα : Αρχές - Προϋποθέσεις – Προτάσεις

Τόνισε τον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν τα Αναλυτικά Προγράμματα, καθώς σε αυτά αντανακλάται η κουλτούρα, η παράδοση, η οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, και οι ανάγκες της κάθε χώρας και αποτυπώνεται η εκάστοτε προωθούμενη εκπαιδευτική πολιτική. Οι πολιτικές επιλογές ενός Αναλυτικού Προγράμματος θα πρέπει να μεριμνούν για την ευημερία και τη συμμετοχή όλων στην εκπαίδευση και στην εργασία, χωρίς αποκλεισμούς. Στη σύνταξή τους πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το πολιτικό πλαίσιο που τίθεται από την Ε.Ε. για τον εκσυγχρονισμό και τη σύγκλιση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ένα αξιόπιστο σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης θα πρέπει να είναι καινοτόμο, να περιλαμβάνει διαφοροποιημένες προσεγγίσεις διδασκαλίας, μάθησης, αξιολόγησης, δραστηριότητες διαβαθμισμένης δυσκολίας, να είναι ενταξιακό, ψηφιακό, ανοικτό και ευέλικτο στη βάση της συνεργασίας – συνδιαμόρφωσης τόσο μεταξύ των εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων όσο και μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε ανάγκες και τις τοπικές συνθήκες. Θα πρέπει ακόμη να είναι συνεκτικό, να διακρίνεται για την ισορροπία τόσο των τεχνικών γνώσεων όσο και των κοινωνικών δεξιοτήτων, να έχει συνέπεια μεθοδολογική και αξιολογική, τα αποτελέσματά του να είναι μετρήσιμα και να προβλέπει ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες που θα διευκολύνουν τη συμμετοχή μαθητών διαφορετικών επιπέδων και αντικειμένων

Ένα τέτοιο σύστημα απαιτεί τον καθορισμό των ειδικοτήτων μετά από μελέτες και τεκμηριωμένες προτάσεις που θα προκύψουν από τη συνεργασία παραγωγικών Υπουργείων, επαγγελματικών και επιστημονικών φορέων στο πλαίσιο μιας αναπτυξιακής πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ανάγκες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής. Οι ειδικότητες που θα επιλεγούν πρέπει να έχουν κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα, τα οποία να συνδέονται με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων και το Σύστημα Πιστοποίησης Προσόντων. Να υπάρχει επίσης συνέχεια μεταξύ τυπικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, .

Πρότεινε να σχεδιαστεί ένα Ενιαίο Λύκειο, όπου η Α΄ τάξη να είναι κοινή για όλους, στη Β΄ τάξη να υπάρχουν 5 ή 6 τομείς ή κύκλοι, που θα καθρεφτίζουν τις πρωτογενείς, δευτερογενείς τριτογενείς δραστηριότητες των ανθρώπων. Στη Γ΄ τάξη θα υπάρχουν οι ειδικότητες και οι απόφοιτοι θα οδηγούνται σε πτυχίο 2^{ου} επιπέδου και να υπάρχει και Δ΄ κατ΄ επιλογή έτος, όπου οι απόφοιτοι θα οδηγούνται στην εξειδίκευση .

Νικόλαος Σταμπολίδης, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.10

Η συναισθηματική και νοητική υποστήριξη των μαθητών της ελληνικής τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης δια μέσου της σύνδεσης των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών με τα κριτήρια αξιολόγησης και της αγοράς εργασίας

Στην εισήγηση του έκανε διαπιστώσεις και παρουσίασε προτάσεις που αναφέρονται σε πολλά θέματα ενταγμένα σε τρεις κύριους άξονες:

- ♦ Συναισθηματική – νοητική υποστήριξη – κοινότητες μάθησης – κουλτούρα σχολείου
- ♦ Αναλυτικά προγράμματα και μαθησιακά αποτελέσματα – αξιολόγηση μαθητών
- ♦ Μαθησιακά αποτελέσματα και επάγγελμα (ή σταδιοδρομία)

Αναφέρθηκε στο νέο μαθησιακό περιβάλλον που καθορίζεται από τις εξελίξεις στην εργασία και την κοινωνία. Με βάση τις διαπιστώσεις των εκπαιδευτικών για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινή διδακτική πράξη, αναφορικά με την αδυναμία να κινήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών για να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, είπε ότι τα προβλήματα αυτά για να λυθούν πρέπει να αντιμετωπισθούν συνολικά με συνεργατική διαχείριση του Επαγγελματικού σχολείου και τη συμμετοχή όλων των εκπαιδευτικών συντελεστών (Διεύθυνση Σχολείου και ΣΕΚ, Σύλλογος Διδασκόντων, εκπαιδευτικοί

του Τομέα, δεκαπενταμελές, Σύλλογος των Γονέων, Δημοτικές αρχές). Εξήρε το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν σε αυτή την κατεύθυνση οι Επαγγελματικές Κοινότητες μάθησης για τη συνολική αλλαγή της κουλτούρας των σχολείων. Για το σκοπό αυτό απαιτείται, μεταξύ των άλλων, ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, παρακολούθηση μαθημάτων μεταξύ των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση των Διευθυντών, αξιοποίηση φάσεων της εσωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας.

Παρουσίασε ακόμη τις αρχές και τις πρακτικές εφαρμογές μιας διαφοροποιημένης παιδαγωγικής που λαμβάνει υπόψη τις ατομικές διαφορές των μαθητών με σκοπό να τους εντάξει όλους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης αναφέρθηκε στις σύγχρονες εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης των μαθητών που ενισχύουν τη μάθηση και δίνουν έμφαση στην αξιολόγηση των διαδικασιών και όχι των γνωστικών προϊόντων.

Σχετικά με τα αναλυτικά προγράμματα της Δ.Τ.Ε.Ε. είπε ότι πρέπει να είναι ανοικτά και στοχοκεντρικά, συνυφασμένα με το αντίστοιχο επίπεδο των ΕΘ.Π.Π., να εκπονηθούν σε συνεργασία με τους φορείς εργασίας, να προβλέπουν μεταφορά διδακτικών μονάδων (ECVET) για κάθε μάθημα, να στηρίζονται και να δίνουν έμφαση σε συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα, να συνδυάζουν θεωρητικές γνώσεις με επαγγελματικές δεξιότητες, να βασίζονται σε κριτήρια αξιολόγησης που δημιουργούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, κλπ.

Παρουσίασε σχετικά παραδείγματα προγραμμάτων σπουδών και διαδικασιών αξιολόγησης των μαθητών από άλλες χώρες (Γερμανία, Σουηδία).

Αναφέρθηκε ακόμη στην ανάγκη δημιουργίας ισχυρών κέντρων επαγγελματικής υποστήριξης των νέων μέσα στο σχολείο, από ομάδες εκπαιδευτικών, π.χ. του ΣΕΚ, που θα συνδέουν τις τοπικές επιχειρήσεις με τους μαθητές για πρακτική άσκηση ή μαθητεία και θα παρέχουν επαγγελματική υποστήριξη, καθοδήγηση, συμβουλευτική, υποστήριξη για συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα ανταλλαγής και σε δράσεις όπως η επιχειρηματικότητα, κ.ά.

Αλέξανδρος Παπαδημητρίου, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.04

Τα αναλυτικά προγράμματα σε μια σύγχρονη και μαθητοκεντρική τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση

Στην αρχή της ομιλίας του επισήμανε τον σημαντικό παραγωγικό ρόλο της ΔΤΕΕ, επικαλούμενος σχετικό κείμενο της UNESCO και επικεντρώθηκε στη σύγχρονη τάση σχεδιασμού των Αναλυτικών Προγραμμάτων (ΑΠ) της ΤΕΕ, σύμφωνα με την οποία οφείλουμε να απομακρυνθούμε από τον εκ των προτέρων καθορισμό *εκπαιδευτικών στόχων*, με σημείο αναφοράς τον εκπαιδευτικό, και να στραφούμε προς τη διαμόρφωση ΑΠ βασισμένων στα *μαθησιακά αποτελέσματα*, με σημείο αναφοράς τους εκπαιδευόμενους.

Ανέλυσε τις έννοιες γενικός σκοπός (aim, purpose), ειδικός εκπαιδευτικός στόχος (objective) και μαθησιακό αποτέλεσμα (learning outcome) και έδωσε τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης διδακτικής προσέγγισης που βασίζεται στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στις δύο τάσεις που επικρατούν στην Ευρώπη αναφορικά με τη χρήση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στο ΑΠ:

- *Στην πρώτη τάση* επιχειρείται ο «εμπλουτισμός» του ΑΠ, που απαιτεί να δρομολογηθούν ένας αριθμός από παραμέτρους. Υποστηρίζουν και προσανατολίζουν τις βασικές αρχές της διδασκαλίας και της αξιολόγησης με συγκεκριμένα παραδείγματα ή με «καλές πρακτικές» που παρέχονται στο ΑΠ, καθώς και με συνοδευτικό υλικό.
- *Στη δεύτερη τάση* ενισχύεται η ευελιξία, προωθούνται πιο εξατομικευμένες μαθησιακές διαδικασίες, που οδηγούν σε ένα πιο μαθητο-κεντρικό σύστημα, σε αντίθεση με την προηγούμενη «διόρθωση» των μαθησιακών διαδικασιών, χρησιμοποιώντας το περιεχόμενο, τη διάρκεια, τις μεθόδους διδασκαλίας, την αξιολόγηση και την εγγυημένη ποιότητα. Η ευελιξία αυξάνεται μέσω της τμηματοποίησης του ΑΠ και της αυτονομίας που δίνεται στους καθηγητές να αναπτύξουν και να υλοποιήσουν προγράμματα μάθησης.

Διευκρίνισε ότι τα ΑΠ που βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα δεν οδηγούν αυτόματα σε μαθητο-κεντρικά συστήματα, τα οποία σχετίζονται με εποικοδομιστικές (constructivist) διδακτικές προσεγγίσεις. Η επιτυχία τους εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως ο τρόπος που χρησιμοποιούνται σε κάποια μαθησιακά περιβάλλοντα και το θεωρητικό υπόβαθρο του ΑΠ. Στην Ευρώπη, τα μαθησιακά αποτελέσματα σχετίζονται συνήθως με *εποικοδομιστικές προσεγγίσεις στη μάθηση*, δίνοντας έμφαση σε περιβάλλοντα ενεργητικής μάθησης.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στα συστατικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει ένα σύγχρονο ΑΠ και παρουσίασε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα αναλυτικού προγράμματος με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα από μια ενότητα μαθήματος.

Παρέθεσε ακόμη πολλά στοιχεία σχετικά με τις διδακτικές προσεγγίσεις κατά το σχεδιασμό των ΑΠ σε διάφορα κράτη της Ε.Ε. και αναφέρθηκε στις προϋποθέσεις επιτυχίας των ΑΠ που βασίζονται στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Τέλος ανέλυσε διεξοδικά τα ΑΠ του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, αναδεικνύοντας τις αδυναμίες τους, και έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για το πώς πρέπει να συντάσσονται τα ΑΠ και να γράφονται τα βιβλία που απευθύνονται σε μαθητές της ΔΤΕΕ στη χώρα μας.

Χρυσούλα Λαλαζήση, σχολική σύμβουλος ΠΕ12.01

Η ευελιξία των ΑΠΣ εργαλείο ποιοτικής αναβάθμισης και ελκυστικότητας της Δ.Τ.Ε.Ε.

Στην εισήγηση της έκανε γενικές διαπιστώσεις σχετικά με την κατάσταση της ΔΤΕΕ και στη συνέχεια αναφέρθηκε στο χώρο των *Δομικών Έργων*:

Οικονομική πραγματικότητα-ανάγκες σε μέσο-κατώτερο τεχνικό προσωπικό:

Η κρίση στην οικοδομή και η γενικότερη στροφή στην αειφόρο ανάπτυξη δημιουργούν νέο αντικείμενο εργασίας: τις επισκευές, επαναχρήσεις χώρων και υλικών, τις ενεργειακές αναβαθμίσεις των υπαρχόντων κτιρίων με τεχνικές βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, την ανακύκλωση δομικών απορριμμάτων, την παραγωγή και εμπορία φιλικών στο περιβάλλον οικοδομικών υλικών. Οι εταιρείες χρειάζονται βοηθητικό προσωπικό με μια γενική γνώση της κατασκευής, της μελέτης και της αγοράς δομικών υλικών, το οποίο και θα εκπαιδεύσουν ειδικότερα ανάλογα με τις ανάγκες της εταιρείας.

Περιγραφή του τομέα των Δομικών Έργων-Κατασκευών στη ΔΤΕΕ σήμερα:

Υπάρχουν 14 ειδικότητες σε ΕΠΑΛ: (1), ΕΠΑΣ: (2) και ΙΕΚ:(11) και 33 διακριτά μαθήματα Δομικού Τομέα σε ΕΠΑΛ (1150 ώρες) και ΕΠΑΣ (1400 ώρες)

Πρότεινε ότι στον τομέα των Δομικών Έργων χρειάζεται:

- ♦ επικαιροποίηση της προσφερόμενης τεχνικής γνώσης με την εισαγωγή νέων μαθημάτων: επισκευών, χρήσης ειδικών εργαλείων, βιοκλιματικού αρχιτεκτονικού σχεδιασμού και αντίστοιχων τεχνικών κατασκευής.
- ♦ κατάργηση των ειδικοτήτων.
- ♦ απολυτήριο Τεχνολογικού Λυκείου του τομέα Δομικών Έργων ισότιμο με εκείνο του ΓΕΛ και δυνατότητα πρόσβασης στη τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Έκανε ενδεικτική πρόταση μαθημάτων για τον τομέα δομικών έργων διάρκειας 14 εβδομάδων:

22 μαθήματα δομικών + 14 μαθήματα άλλων τομέων (συνολικά 1800 ώρες).

Ανέλυσε πως η ποιότητα και η ελκυστικότητα της ΔΤΕΕ θα κατακτηθεί μέσα από ένα ευέλικτο ΑΠΣ στο πλαίσιο μιας κατάλληλης διοικητικής δομής, που θα προβλέπει πολλαπλές επιλογές σε μαθήματα και επίπεδο, εξατομίκευση στη χρονική διάρκεια των σπουδών, περιορισμό των στεγανών μεταξύ των τομέων, και συστηματική επικαιροποίηση. Η διδασκαλία καθαρά εργαστηριακή. Οι σχολικές μονάδες μιας περιφέρειας σε συνεργασία με την τοπική κοινότητα καθορίζουν τη δεξαμενή μαθημάτων που θα προσφέρει η κάθε σχολική μονάδα.

Στη συνέχεια, ανέφερε τα αναμενόμενα κέρδη όπως: ενεργοποίηση της συμμετοχής και υπευθυνότητας των μαθητών, απαιτητική αξιολόγηση και υψηλό επίπεδο μαθησιακών αποτελεσμάτων, εξατομικευμένος

ρυθμός μάθησης που βοηθά όλους και ελκύει τους προικισμένους μαθητές (δυνατότητα απολυτηρίου σε 2 χρόνια), κ.α.

Πρότεινε ακόμη τους άξονες σχεδιασμού του ευέλικτου ΑΠΣ και τις προϋποθέσεις υλοποίησης όπως: διάρκεια των μαθημάτων ένα τετράμηνο και επανάληψη το επόμενο, εκτεταμένο ωρολόγιο πρόγραμμα, αυστηρότητα στην παρουσία και αξιολόγηση των μαθητών, ενεργοποίηση του θεσμού του συμβούλου καθηγητή, οργάνωση χώρου παραμονής και χώρου μελέτης, κ.α.

Επεσήμανε πως το ευνοϊκότερο σύστημα για την προώθηση των εκπαιδευτικών αλλαγών είναι το αποκεντρωμένο μοντέλο διοίκησης αφού η όποια καινοτόμα αλλαγή αναπτύσσεται ή εκφυλίζεται στη σχολική μονάδα και κατάληξε στο συμπέρασμα πως πρέπει να δοθεί στη σχολική μονάδα της ΔΤΕΕ διευρυμένη αυτονομία ώστε να υλοποιήσει ευέλικτα, ποιοτικά Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και να αναπτύξει εξωστρέφεια συνεργαζόμενη με την τοπική κοινωνία για την αποκατάσταση της αξιοπιστίας και της ποιότητας της ΔΤΕΕ.

Λεωνίδας Κασιόρας, σχολικός σύμβουλος ΠΕ13

Αναλυτικά προγράμματα σπουδών στα ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ που άπτονται των Νομικών – Πολιτικών Επιστημών

Στην εισήγησή του παρουσίασε τα προγράμματα σπουδών όλων των μαθημάτων των ΕΠΑΛ και των ΕΠΑΣ που άπτονται των νομικών και πολιτικών επιστημών.

Ανέφερε ότι πολλά από τα βιβλία του Τομέα Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών (*Στοιχεία Εργατικού Δικαίου, Εργασίες Σύγχρονου Γραφείου, Δημόσιες Σχέσεις, Οργάνωση Γραφείου, Οργάνωση Αρχείων*) είναι παρωχημένα και πρέπει να προσαρμοστούν με βάση τις σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους.

Αναφέρθηκε ακόμη στην σπουδαιότητα και τη χρησιμότητα του Μαθήματος *Πολιτειακή Παιδεία* που έχει εισαχθεί στην Α΄ Τάξη των ΕΠΑΛ.

Στη συνέχεια προχώρησε σε συγκεκριμένες προτάσεις για τη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων, που προκύπτουν, όπως είπε, από επιστημονικές έρευνες, από την εργασιακή εμπειρία και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και όχι από συντεχνιακές αντιλήψεις για να εξασφαλίσουν ώρες σε κάποιες ειδικότητες εκπαιδευτικών.

Διατύπωσε τις ενστάσεις του για την κατάργηση του μαθήματος *Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου* από τα ΕΠΑΛ, καθώς είναι απαραίτητο για τους μελλοντικούς επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται να ανοίξουν δική τους επιχείρηση. Για το μάθημα *Στοιχεία Εργατικού Δικαίου* του Τομέα Οικονομίας και Διοίκησης πρότεινε να επεκταθεί σε η διδασκαλία του σε όλους τους Τομείς. Σήμερα, στοιχεία αυτού του μαθήματος έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα Σπουδών πολλών Ειδικοτήτων των ΕΠΑΛ (στα μαθήματα που τιτλοφορούνται *Εργασιακό Περιβάλλον* ή *Στοιχεία Επαγγελματικής Δραστηριότητας*), αλλά δεν προβλέπεται η διδασκαλία τους από καθηγητές της Ειδικότητας των Νομικών και πρέπει να τους δοθεί. Εναλλακτικά, πρότεινε να εισαχθεί ένα γενικότερο μάθημα με την ονομασία «*Στοιχεία Διοικητικού, Αστικού, Εργατικού & Εμπορικού Δικαίου*» για όλους τους Τομείς /Ειδικότητες των ΕΠΑΛ – ΕΠΑΣ.

Πρότεινε ακόμη τη δημιουργία νέας Ειδικότητας υπό τον τίτλο «*Υπάλληλοι Νομικών & Δημοσίων Υπηρεσιών*» στον Τομέα Διοικητικών & Οικονομικών Υπηρεσιών της Γ΄ Τάξης των ΕΠΑΛ, αναφέροντας ενδεικτικά τους τομείς απασχόλησης και τα μαθήματα που προτείνει να περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών αυτής της Ειδικότητας.

Ευάγγελος Κανίδης, σχολικός σύμβουλος ΠΕ19

Η Πληροφορική στα ΕΠΑΛ

Ο ομιλητής αναφέρθηκε εισαγωγικά στο ιστορικό της εισαγωγής της διδασκαλία της Πληροφορικής στην Δ.Τ.Ε.Ε. η οποία ξεκίνησε το 1984-1985 στα Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια (ΤΕΛ) και το 1987-1988 στα Πολυκλαδικά Λύκεια (ΕΠΛ). Είχε ως βασικό στόχο την εξοικείωση με την τεχνολογία των υπολογιστών και

την εκμάθηση γλωσσών προγραμματισμού (Basic, Pascal και Cobol) και πακέτων γενικής χρήσης. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ήταν ότι επειδή δεν υπήρχαν καθηγητές με ειδικότητα Πληροφορικής το μάθημα διδάσκονταν από καθηγητές άλλων κλάδων.

Το 1992 ιδρύονται οι κλάδοι καθηγητών Πληροφορικής: ο κλάδος ΠΕ19 των ΑΕΙ Πληροφορικής και ο κλάδος ΠΕ20 των ΤΕΙ Πληροφορικής. Εισάγεται η Πληροφορική στα Γυμνάσια τα οποία εξοπλίζονται με εργαστήρια Η/Υ. ενώ τα τμήματα Πληροφορικής των ΤΕΛ και ΕΠΛ αυξάνονται συνεχώς λόγω του μεγάλου πλήθους των μαθητών που τα παρακολουθούν.

Στα ΤΕΕ (που λειτούργησαν από το 1998 έως το 2006) η πληροφορική διδάσκεται ως μάθημα γενικής παιδείας σε όλες τις ειδικότητες στον 1^ο και 2^ο Κύκλο. Λειτουργούσε επίσης Τομέας Πληροφορικής στον 1^ο Κύκλο με δύο Ειδικότητες στο 2^ο Κύκλο με πλήρες πρόγραμμα μαθημάτων πληροφορικής.

Στα ΕΠΑΛ (2007-2012) διδάσκεται το μάθημα Εφαρμογές Πληροφορικής σε όλη την Α τάξη, ενώ στον τομέα Πληροφορικής οι ώρες είναι: για την Β' Τάξη 18 ώρες και για την Γ' Τάξη (Ειδικότητα Υποστήριξης συστημάτων, εφαρμογών και Δικτύων Η/Υ) 23 ώρες.

Στη συνέχεια ανέλυσε τις προτάσεις της Πανελλήνιας Ένωσης Καθηγητών Πληροφορικής για το νέο σχεδιαζόμενο Τεχνολογικό Λύκειο οι οποίες περιλαμβάνουν:

- ♦ Τη λειτουργία αυτόνομου τομέα Πληροφορικής με την αντίστοιχη ειδικότητα στη Β' και Γ' Τάξη, καθώς και στο 4ο έτος.
- ♦ Αλλαγή και επικαιροποίηση του προγράμματος σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού.
- ♦ Όλα τα μαθήματα Πληροφορικής θα πρέπει να είναι εργαστηριακά.
- ♦ Τα μαθήματα που σχετίζονται με την Επιστήμη της Πληροφορικής θα πρέπει να ανατίθενται σε και να διδάσκονται από καθηγητές Πληροφορικής

Βασίλης Μπελεσιώτης, σχολικός σύμβουλος ΠΕ19

Ειδικά θέματα πληροφορικής στην επαγγελματική εκπαίδευση

Η εισήγηση επικεντρώθηκε στο σκοπό που πιστεύει ότι πρέπει να προσανατολίζεται το Τεχνολογικό Λύκειο σε σχέση με τον τομέα Πληροφορικής.

Ανέφερε ότι ο τομέας Πληροφορικής και η Πληροφορική έχει παρουσία από το 1980 υπό διάφορες εκδοχές σε όλα τα μοντέλα που υπήρξαν, όπως των ΤΕΛ, ΕΠΛ, ΤΕΕ, ΕΠΑΛ, με πιο ολοκληρωμένο μοντέλο αγωγής και εκπαίδευσης, κατά τη γνώμη του, αυτό των ΕΠΛ.

Ένα μοντέλο εκπαίδευσης πρέπει να αποκωδικοποιεί σωστά το τι περιλαμβάνεται στον όρο Πληροφορική – Υπολογιστές (Computer Science)(Computing Classification System – ACM) και τι στον όρο ΤΠΕ (ICT), θέμα που σήμερα έχει πάρει στρεβλές διαστάσεις κύρια στη μη Τεχνική εκπαίδευση ή στη γενική παιδεία στην Πληροφορική. Έτσι, ο Τομέας Πληροφορικής στο Τεχνολογικό Λύκειο θα πρέπει να περιλαμβάνει έναν αριθμό διδακτικών αντικειμένων που σε συνδυασμό με βασικές παραμέτρους, όπως είναι ο χρόνος εφαρμογής και η σωστή επιλογή των θεμάτων από το παραπάνω σύστημα που συνάδουν με το σκοπό του Τομέα και έχουν εφαρμογή και στην πράξη. Αυτά πρέπει να υποστηρίζονται από ευέλικτη μορφή διδακτικού υλικού που να επικαιροποιείται συνεχώς, από σύγχρονο εξοπλισμό που χρησιμοποιείται ανάλογα και από κατάλληλο προσωπικό και να είναι προσανατολισμένο και συνδεδεμένο με την αγορά εργασίας. Έτσι, ο μαθητής πρέπει να αποκτά επαρκείς γνώσεις και δεξιότητες, που καλύπτουν **περιοχές** όπως: το Υλικό, το Λογισμικό, τις Υπηρεσίες.

Τα **διδακτικά αντικείμενα** που καλύπτουν τα παραπάνω είναι:

- ♦ Αρχιτεκτονική υπολογιστικών συστημάτων, όπως εγκατάσταση, διαχείριση, συντήρηση.
- ♦ Αρχιτεκτονική δικτύων και επικοινωνίας συστημάτων (γνώσεις δικτύων, εγκατάσταση, διαχείριση).
- ♦ Παραγωγή Λογισμικού και περιβαλλόντων Διαδικτυακών ή μη, με τη δημιουργία και υποστήριξη εφαρμογών.
- ♦ Χειρισμός περιβαλλόντων, όπως CLM, LMS και υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης.

- ♦ Ψυχολογία και τεχνολογία πωλήσεων, Οικονομικά, Χρηματοπιστηριακά, Λογιστικά.

Η διδασκαλία των μαθημάτων αυτών απαιτεί:

- ♦ Κάλυψη των προηγούμενων θεματικών περιοχών με απαραίτητο το 4ο έτος εξειδίκευσης και με μάθημα της Πρακτικής άσκησης, κοντά στο μοντέλο των ΕΠΛ και ΑΕΙ/ΤΕΙ αντίστοιχα.
- ♦ Σωστό (διαφορετικό από το σημερινό) συνδυασμό Θεωρίας και Πράξης.
- ♦ Αναδόμηση των εργαστηρίων, με διαφορετική από τη σημερινή λογική και δομή.
- ♦ Διδακτικό υλικό με ανάλογες επιμορφώσεις, σε διαφορετική μορφή από τη σημερινή.
- ♦ Καθορισμό επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων
- ♦ Σωστή ανάθεση μαθημάτων σε ειδικότητα/τες.
- ♦ Δημιουργία των ΠΣ με βάση τις πραγματικές ανάγκες και όχι το υπάρχον εκπαιδευτικό δυναμικό.

Τάσος Λαδιάς, σχολικός σύμβουλος ΠΕ19

ΤΠΕ ή/και Πληροφορική στην επαγγελματική εκπαίδευση

Αναφέρθηκε αρχικά στην παρεξήγηση, όπως είπε, σύμφωνα με την οποία ταυτίζονται οι *ΤΠΕ* με την *Πληροφορική*. Η Πληροφορική είναι επιστήμη, ενώ οι ΤΠΕ αφορούν το χειρισμό έτοιμων προϊόντων για κάποιο σκοπό, π.χ. στην οικονομία, διοίκηση, παραγωγή, εκπαίδευση. Οι *ΤΠΕ στην Εκπαίδευση* αξιοποιούνται στα σχολεία και τις διοικητικές υπηρεσίες στη διοίκηση, την οικονομική διαχείριση, την παραγωγή υλικού και την εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι *ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία* χρησιμοποιούνται ως εποπτικό μέσο ή ως εργαλείο εκμάθησης μιας παραγωγικής διαδικασίας. Άρα μπορεί κανείς να εφαρμόσει *ΤΠΕ για να διδάξει Πληροφορική*. Στο ερώτημα *Μπορούμε να διδάξουμε Πληροφορική, χωρίς ΤΠΕ*, το project «Computer Science Unplugged» απαντάει θετικά. Θέτοντας το ερώτημα αν θα υπήρχε η Πληροφορική χωρίς υπολογιστή εξήγησε πως δεν πρέπει να συγχέουμε την επιστήμη με το εργαλείο της, και η απόδειξη είναι η καθολική μηχανή του Τούρινγκ που δεν κατασκευάστηκε ποτέ.

Στη συνέχεια έθεσε και απάντησε διάφορα ερωτήματα που απασχολούν τους μαθητές και τους γονείς τους δίδοντας τις αντίστοιχες απαντήσεις:

Γιατί να μάθω πληροφορική, προγραμματιστής θα γίνω; Η διδασκαλία της πληροφορικής δεν στοχεύει σε εξειδικευμένες γνώσεις αλλά προσφέρει θεμελιώδεις ιδέες και μεθόδους που άπτονται όλων των κλασικών θετικών επιστημών.

Πως θα γίνει το παιδί μου ψηφιακός κριτικός καταναλωτής; Αν του δώσω την ευκαιρία να απομυθοποιήσει το μέσον και να μπορεί να εστιάζει στο περιεχόμενο.

Μπορεί το παιδί μου να γίνει παραγωγικότερο στην εργασία του χρησιμοποιώντας τις *ΤΠΕ*; Σε όλους τους παραγωγικούς τομείς η χρήση των *ΤΠΕ* πολλαπλασιάζει την παραγωγικότητα.

Το παιδί μου θα μπορούσε να παράγει ΤΠΕ; Σχετικά με την αναγκαιότητα εισαγωγής του προγραμματισμού στη Βρετανία, μια σχετική άποψη αναφέρει «...το λογισμικό είναι το κοντινότερο πράγμα στη μαγεία... Είναι καθαρή «σκεπτόμενη ουσία», που σημαίνει ότι επιτρέπει σε έξυπνους ή ταλαντούχους ανθρώπους να δημιουργήσουν θαυμάσια πράγματα μόνο από "αέρα". Όλα όσα χρειαζόμαστε για να αλλάξουμε τον κόσμο είναι η φαντασία, η ικανότητα να προγραμματίζουμε και η πρόσβαση σε ένα φτηνό υπολογιστή...». Άρα έχουμε τις προϋποθέσεις ως χώρα να παράγουμε *ΤΠΕ*.

Συνοψίζοντας, ανέφερε ότι ο χειρισμός των *ΤΠΕ* συνεπάγεται αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ η γνώση της πληροφορικής οδηγεί στην ανάπτυξη της παραγωγής *ΤΠΕ* και κατέληξε στο «και *ΤΠΕ* και *Πληροφορική*».

Χάρις Ορφανός, σχολικός σύμβουλος ΠΕ12.05

Στοιχεία από τα προγράμματα σπουδών του γαλλικού επαγγελματικού λυκείου, η περίπτωση των ηλεκτρολόγων

Εισαγωγικά, παρουσίασε τη δομή της Δ.Τ.Ε.Ε στην Γαλλία. Μετά το αντίστοιχο Γυμνάσιο, οι μαθητές έχουν δύο επιλογές: είτε να συνεχίσουν στο Επαγγελματικό Λύκειο που χορηγεί το Επαγγελματικό Απολυτήριο (Bac professionnel) σε μια επαγγελματική ειδίκευση, μετά από 3 έτη σπουδών (τάξεις Δευτέρα, Πρώτη και Τερματική), είτε να ακολουθήσουν ένα διετές επαγγελματικό πρόγραμμα σπουδών που οδηγεί σε πτυχίο επαγγελματικής επάρκειας (CAP) σε μια ειδικότητα.

Στη συνέχεια έγινε εκτενής παρουσίαση του προγράμματος μιας Ηλεκτρολογικής ειδικότητας του Επαγγελματικού Λυκείου. Όλες οι εκπαιδευτικές διαδικασίες, για κάθε ειδικότητα, που οδηγούν στο επαγγελματικό Απολυτήριο καθορίζονται από τον Κώδικα της Εκπαίδευσης και περιλαμβάνουν τρία μέρη:

- το Πρότυπο των επαγγελματικών δραστηριοτήτων (επαγγελματικό προφίλ) που περιγράφει τους τομείς απασχόλησης, τον βαθμό αυτονομίας, το επαγγελματικό περιβάλλον και οριοθετεί τις επαγγ. δραστηριότητες σε 5 κύριες λειτουργίες: μελέτη, οργάνωση, υλοποίηση, θέση σε λειτουργία, συντήρηση, σχέσεις με πελάτες.
- το Πρότυπο Πιστοποίησης, σύμφωνα με το οποίο οι δεξιότητες που αποκτώνται ταξινομούνται σε 5 κατηγορίες ικανοτήτων: ενημέρωση, υλοποίηση, κρίση, επικοινωνίας, προγραμματισμού. Κάθε δεξιότητα αναλύεται λεπτομερειακά σε επί μέρους γνωστικές περιοχές και απαιτούμενα επίπεδα άσκησής της (πληροφόρησης, αναπαραγωγής μοντέλων, γνώση εργαλείων, γνώση μεθοδολογίας).
- τον Ειδικό Κανονισμό με τις προϋποθέσεις απονομής Διπλώματος (που συμπεριλαμβάνει και περιόδους κατάρτισης σε χώρους εργασίας)

Με βάση τα προηγούμενα καταρτίζεται στη Γαλλία το Ωρολόγιο εβδομαδιαίο πρόγραμμα των μαθημάτων, το οποίο στα 3 έτη του Επαγγελματικού Λυκείου περιλαμβάνει περίπου τον ίδιο αριθμό ωρών επαγγελματικών μαθημάτων με το ελληνικό ΕΠΑΛ (οι ώρες αυτές ισοκατανέμονται όμως στις 3 τάξεις, σε αντίθεση με το ΕΠΑΛ όπου διδάσκονται μόνο στις δύο τελευταίες τάξεις). Στο πρόγραμμα του Γαλλικού Επαγγελματικού Λυκείου προβλέπεται επίσης και περίοδος πρακτικής άσκησης που διεξάγεται σε διάφορες επιχειρήσεις (όχι όλη στην ίδια επιχείρηση).

Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται με διάφορους τρόπους ανάλογα με το αξιολογούμενο αντικείμενο, οι οποίοι περιγράφονται σε Ειδικό Κανονισμό (π.χ. γραπτές εξετάσεις, μελέτη - κατασκευή - συντήρηση ενός έργου, φύλλα αξιολόγησης εργασιών, φάκελος εργασιών, κ. ά.).

Ο ομιλητής παρουσίασε ακόμη σχεδιαγράμματα και φωτογραφίες από την κτιριακή και εργαστηριακή υποδομή των σχολείων.

Ε΄ Συνεδρία: Διδακτικές προτάσεις για τη Δ.Τ.Ε.Ε.

Σπυρίδων Παπαδάκης, σχολικός σύμβουλος ΠΕ19 (Εισήγηση εξ αποστάσεως)

Αξιοποίηση της ηλεκτρονικής μάθησης στην επαγγελματική - τεχνολογική εκπαίδευση

Ο κ. Παπαδάκης παρουσίασε τις σύγχρονες ανάγκες που, κατά τη γνώμη του, πρέπει να ικανοποιεί το σημερινό σχολείο και υποστήριξε ότι τα ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης μπορούν να αξιοποιηθούν για την κάλυψη αυτών των αναγκών, ιδιαιτέρως στην επαγγελματική εκπαίδευση.

Όπως υποστήριξε, σήμερα ο εκπαιδευτικός καλείται να είναι σχεδιαστής περιβαλλόντων μάθησης ώστε οι μαθητές που θα εργάζονται σε αυτά να αναρωτιούνται, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να πειραματίζονται, να συνεργάζονται και να δημιουργούν αντί να αναπαραγάγουν ό,τι λέει το ένα και μοναδικό βιβλίο ή ό,τι βλέπουν από την επίδειξη δεξιοτήτων στα εργαστήρια.

Έτσι, οι μαθητές συνηθίζουν να εργάζονται με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους και να αγκαλιάζουν ακόμη και την αποτυχία ως ευκαιρία μάθησης. Παράλληλα, προετοιμάζονται ως αυριανοί πολίτες & επαγγελματίες που θα αναζητούν και αξιοποιούν πληροφορίες από πολλαπλές πηγές γνώσεις, θα αναλύουν τα προβλήματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες, εργαζόμενοι ομαδικά αλλά και με ατομικούς ρυθμούς.

Η δημιουργία μαθησιακών σχεδίων σε ψηφιακή μορφή αλλά και η ψηφιακή καταγραφή των αποτελεσμάτων τους παρέχουν τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να αναστοχαστεί, σε ένα βαθύτερο και δημιουργικό επίπεδο (κριτικά). Τα πιο αποτελεσματικά σχέδια, ως καλές πρακτικές, μπορούν να αναθεωρηθούν από τον εκπαιδευτικό, να διαμοιραστούν και να επαναχρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές διδακτικές περιστάσεις αλλά και να προσαρμοστούν στις εκάστοτε διαφορετικές ανάγκες κάθε ομάδας μαθητών.

Το Σύστημα Διαχείρισης Μαθησιακών Δραστηριοτήτων – LAMS (<http://lamsfoundation.org>) είναι ένα από τα πιο ώριμα και δημοφιλή εργαλεία που υλοποιούν τις αρχές του σχεδιασμού μάθησης.

Ο χρήστης μπορεί να Συγγράψει ένα καινούριο μάθημα ή μέρος του, να «Τρέξει» ένα έτοιμο μάθημα, να «Προσαρμόσει» ή να «Αναθεωρήσει» μάθημα άλλου συγγραφέα ή και να αναθέσει στους μαθητές να το «τρέξουν». Τέλος έχει τη δυνατότητα να αξιολογήσει τους μαθητές με αντικειμενικό τρόπο και με συγκεκριμένα στοιχεία αλλά και να τους προσφέρει συγκεκριμένη ανατροφοδότηση και βέβαια να αποθηκεύσει όλη τη διαδικασία του μαθήματος και της συμμετοχής του κάθε μαθητή σε τοπικούς φακέλους (portfolio) .

Δήμητρα Γουρδομιχάλη - Ελένη Κορέτση - Δήμητρα Μακρή, σχολικοί σύμβουλοι ΠΕ15

Διδακτικές προτάσεις στα ΕΠΑΛ από τους εκπαιδευτικούς του κλάδου ΠΕ15

Οι εισηγήτριες έκαναν εισαγωγικά μια ιστορική αναδρομή σχετικά με την Οικιακή Οικονομία ως αυτόνομου επιστημονικού κλάδου στη χώρα μας. Ανέλυσαν την τριπλή φύση της κεντρικής έννοιας του Νοικοκυριού ως

α) βασική μονάδα παραγωγής αγαθών για την καθημερινή ζωή αλλά και κάλυψης πολιτιστικών και πνευματικών αναγκών,

β) τόπο ανάπτυξης της οικογενειακής ζωής των μελών του και

γ) οικονομική μονάδα που διαχειρίζεται αγαθά και πόρους για την ανάπτυξη ενός τρόπου ζωής.

Προσδιόρισαν την Οικιακή Οικονομία ως την επιστήμη που επιδιώκει την Ποιότητα ζωής στο Νοικοκυριό.

Στη συνέχεια επιχειρηματολόγησαν για την αναγκαιότητα συμμετοχής και των εκπαιδευτικών του κλάδου ΠΕ15 (οικ. Οικονομίας) στη διδασκαλία των ερευνητικών εργασιών στα ΓΕΛ και τα ΕΠΑΛ, αναφέροντας και τις σχετικές θεματικές στις οποίες θα μπορούσαν να αναλάβουν την επίβλεψη εργασιών: Διατροφή, Αγωγή Υγείας, Περιβαλλοντική Ευθύνη, Αγωγή Καταναλωτή, Συναισθηματική Αγωγή, Νοικοκυριό και «Επιχειρείν» και ανέφεραν συγκεκριμένα παραδείγματα από τέτοιες εργασίες που μπορούν να πραγματοποιηθούν στα ΕΠΑΛ.

Κώστας Δημουλάς, σχολικός σύμβουλος ΠΕ02 - Κωνσταντίνα Κούκου Ψυχολόγος

Βιοψυχολογική ανακάλυψη των κλίσεων του παιδιού για την επιλογή του μηχανολογικής κατεύθυνσης επαγγέλματός του

Στην εξειδικευμένη αυτή εισήγηση, που παρουσίασε η κ. Κ. Κούκου, περιγράφηκε η φυσιολογική λειτουργία των παραγόντων (χρωμοσώματα, φυλικές ορμόνες, ανάπτυξη εγκεφάλου, κλπ.) που καθορίζουν τα κληρονομικά έμφυλα χαρακτηριστικά, τα οποία - με τη σειρά τους - επηρεάζουν τη συμπεριφορά των ατόμων. Εξετάσθηκε ακόμη η λειτουργική δομή του ανθρώπινου εγκεφάλου.

Από την ανάλυση των παραπάνω φαινομένων, προκύπτουν – όπως είπε – χρήσιμες διαπιστώσεις οι οποίες σχετίζονται με τις κλίσεις και τις ενδυνάμει επιλογές των μαθητών της Δ.Τ.Ε.Ε. και οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη στις δράσεις που σχετίζονται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών και το σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.

Σπύρος Φερεντίνος, σχολικός σύμβουλος ΠΕ03

Τα Μαθηματικά στην Τεχνική Εκπαίδευση

Ο εισηγητής διευκρίνισε εισαγωγικά ότι το υλικό της ομιλίας του προέρχεται από τις εκθέσεις και τις προφορικές συζητήσεις με καθηγητές που διδάσκουν Μαθηματικά στα ΕΠΑΛ, καθώς και από άλλες πηγές όπως άρθρα, αναλύσεις κλπ, που αφορούν την Τεχνική Εκπαίδευση.

Κοινή διαπίστωση των καθηγητών, όπως είπε, είναι ότι τα υπάρχοντα βιβλία των Μαθηματικών στα ΕΠΑΛ είναι πλήρως ακατάλληλα για την Τεχνική εκπαίδευση και ότι επιβάλλεται να γραφούν νέα βιβλία που να περιέχουν λιγότερη ύλη και να είναι κυρίως προσανατολισμένα στις ανάγκες των ειδικοτήτων και όχι σε μια θεωρητική, διάσταση, όπως αυτή που απαιτείται για τις ανάγκες των Γενικών Λυκείων.

Επίσης, ότι το μεγάλο ποσοστό των μαθητών που εγγράφονται στα ΕΠΑΛ αποτελείται από τους μαθητές που θεωρούν ότι δεν έχουν τις δυνατότητες να παρακολουθήσουν το Γενικό Λύκειο, δηλαδή από αυτούς που βιώνουν την εγγραφή τους στα ΕΠΑΛ ως ένδειξη αποτυχίας.

Ακόμη, ότι χρειάζεται πλήρης ανασχεδιασμός της Τεχνικής Εκπαίδευσης προκειμένου να προσαρμοσθεί στις πραγματικές ανάγκες της χώρας σε Τεχνικό Προσωπικό.

Πρότεινε ως μια πιθανή απάντηση στον ως άνω προβληματισμό τη δημιουργία Τεχνικού Γυμνασίου, όπου η εκπαίδευση, χωρίς να παραμελεί την γενική παιδεία, να είναι κυρίως προσανατολισμένη σε τεχνικές – πρακτικού τύπου ικανότητες και δεξιότητες. Η επιλογή μεταξύ Γενικών και Τεχνικών σχολείων μπορεί να πραγματοποιείται με εξετάσεις σε λίγα βασικά μαθήματα πχ Γλώσσα και Μαθηματικά στις οποίες θα αξιολογείται εάν ο μαθητής κατέχει το minimum των γνώσεων που απαιτούνται για την επόμενη βαθμίδα, σε συνδυασμό με τον κατάλληλο επαγγελματικό προσανατολισμό. Και, βέβαια, να υπάρχει δυνατότητα οριζόντιας μετακίνησης μεταξύ των δύο τύπων σχολείων, έτσι ώστε να εξαιρεθούν οι όποιες αδικίες λόγω της, πιθανά, πρόωρης επιλογής κατεύθυνσης.

Τέλος, τόνισε ότι καμιά αλλαγή στην Τεχνική Εκπαίδευση δεν θα έχει θετικά αποτελέσματα, εάν εξακολουθεί η κοινωνία να θεωρεί την τεχνική εκπαίδευση ως δευτέρας κατηγορίας και όχι ισότιμη με την γενική εκπαίδευση.

Στέφανος Κεϊσογλου, σχολικός σύμβουλος ΠΕ03

Η Συμβολή της ψηφιακής Τεχνολογίας στη Διδασκαλία των Μαθηματικών της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Ο εισηγητής εισαγωγικά έκανε αναφορά στα αποτελέσματα μιας έρευνας για τα Μαθηματικά που διεξήχθη στους μαθητές του Μηχανολογικού Τομέα από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Δαφέρμος – Στραβοπόδης). Από την έρευνα προκύπτουν χαμηλές επιδόσεις των μαθητών ακόμη και σε πολύ απλές μαθηματικές πράξεις και έννοιες, όπως οι πράξεις με δεκαδικούς αριθμούς και κλάσματα, η εύρεση ενός ποσοστού, η επίλυση μιας πρωτοβάθμιας εξίσωσης.

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και τη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος των Μαθηματικών στα ΕΠΑΛ, πρότεινε να εφαρμοστούν τρόποι που θα αντλούν νόημα και θα συνδέουν τις μαθηματικές έννοιες μέσα από συνδέσεις με τον πραγματικό κόσμο, από τον οποίο άλλωστε προκύπτουν και τα ίδια τα Μαθηματικά κατά τη διαδικασία μαθηματικοποίησης των φυσικών φαινομένων, προβλημάτων και καταστάσεων.

Η χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών εργαλείων μπορεί να βοηθήσει σε αυτή την κατεύθυνση γιατί οι μαθητές με χαμηλές επιδόσεις δείχνουν συνήθως υψηλό ενδιαφέρον για τις εφαρμογές της ψηφιακής τεχνολογίας. Πρότεινε να εμπλουτισθούν τα βιβλία των μαθηματικών του ΕΠΑΛ με κατάλληλες ψηφιακές εφαρμογές που θα συνοδεύουν τις ενότητες του βιβλίου.

Ως παράδειγμα αυτού του εμπλουτισμού για το μάθημα της Άλγεβρας, παρουσίασε την εισαγωγή της έννοιας της γεωμετρικής προόδου μέσα από μια διαδραστική εφαρμογή που συνδέει την μαθηματική παράσταση με την λειτουργία δύο οδοντωτών τροχών με άνισο αριθμό δοντιών και το δρομόμετρο του Ήρωνα (από την αρχαία ελληνική τεχνολογία).

Για το μάθημα της Γεωμετρίας παρουσίασε μια διδακτική προσέγγιση, για να κατανοήσουν οι μαθητές της Δ.Τ.Ε.Ε. τις ιδιότητες των παραλληλογράμμων, μέσα από κατάλληλο ψηφιακό εργαλείο πειραματισμού. Συνέδεσε ακόμη αυτές τις μαθηματικές σχέσεις με την αρχή λειτουργίας ενός πραγματικού τεχνικού εργαλείου, του παντογράφου.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Δυσλειτουργίες του επαγγελματικού σχολείου – Προτάσεις Βελτίωσης

Συμμετείχαν οι Διευθυντές σχολικών μονάδων ΔΤΕΕ: Δ. Δελαπόρτας (1^ο ΕΠΑΛ Πειραιά), Χρ. Κουτουλάκος (1^ο ΕΠΑΣ Σιβιτανιδείου), Κ. Μανδηλάς (3^ο ΕΠΑΛ Ταύρου), Μ. Μαραγκάκη (6^ο ΕΠΑΛ Αθηνών – Υπ/ντρια), Κων/να Μπαμπή (2^ο Εσπ. ΕΠΑΛ Πειραιά), Κ. Συρόκος (8^ο ΣΕΚ Αθηνών), Ν. Τσούλος (7^ο Εσπ. ΕΠΑΛ Πειραιά)

Συντονιστής: Αθ. Κονταξής, σχ. σύμβουλος ΠΕ12.04

Οι Διευθυντές-τριες που έλαβαν μέρος στη στρογγυλή τράπεζα τοποθετήθηκαν σε πολλά θέματα τα οποία δυσκολεύουν τη λειτουργία του επαγγελματικού σχολείου και έκαναν πολλές προτάσεις για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής και διοικητικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων, καθώς και γενικότερες προτάσεις για το συνολικό σχεδιασμό της Δ.Τ.Ε.Ε. Τα κύρια σημεία που έθιξαν οι συνομιλητές και όσα ακόμη τέθηκαν στη συζήτηση από το ακροατήριο, συνοψίζονται στα εξής:

- Η πολυνομία και γραφειοκρατία του σχολείου καταπονεί τους εκπαιδευτικούς και τους αποσπά από τον κύριο ρόλο τους που είναι το εκπαιδευτικό έργο και η υποστήριξη των μαθητών. Ιδιαίτερως στα Επαγγελματικά σχολεία υπάρχουν πολλές κατηγορίες μαθητών αλλά και αποφοίτων με ιδιαίτερες απαιτήσεις διοικητικού έργου. Για αυτό το λόγο είναι αναγκαία η γραμματειακή υποστήριξη των επαγγελματικών σχολείων και η κωδικοποίηση και απλούστευση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας.
- Τα λειτουργικά κενά των σχολείων να καλύπτονται εντός του Σεπτεμβρίου.
- Η υπηρεσιακή αλληλογραφία να απλουστευθεί με την μορφή ηλεκτρονικών εγγράφων.
- Να απλουστευθεί η διαδικασία έγκρισης των διαφόρων σχολικών περιπάτων και εκδρομών και να αλλάξουν τα υπάρχοντα χρονικά περιθώρια ως προς την έγκριση.
- Η κατάθεση ψυχής που γίνεται από πολλούς εκπαιδευτικούς στηρίζει την Επαγγελματική εκπαίδευση και αυτό θα πρέπει να διασφαλιστεί και να ενθαρρυνθεί.
- Οι εκπαιδευτικοί καθυστερούν υπερβολικά να τοποθετηθούν στα επαγγελματικά σχολεία ενώ και τα βιβλία δίδονται με μεγάλες καθυστερήσεις. Σε κάποιες ειδικότητες των ΕΠΑΣ δεν έχουν δοθεί καθόλου βιβλία σε κάποια μαθήματα.
- Είναι πολύ σημαντικές οι πολλαπλές δραστηριότητες του σχολείου (πολιτιστικές, αλληλεγγύης, σύνδεση με την κοινωνία και την εργασία, συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη μαθητών) και μπορούν να μεταβάλουν θετικά το κλίμα στα Επαγγελματικά σχολεία.
- Οι μαθητές θα πρέπει να αποκτήσουν δεξιότητες που θα τους καθιστούν ικανούς να αντιμετωπίσουν το επαγγελματικό τους περιβάλλον. Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η πρακτική άσκηση των μαθητών εκτός σχολείου σε χώρους εργασίας με συγκεκριμένες υποχρεώσεις εργοδοτών και σχολείου.
- Να δημιουργηθεί επίσημα από το υπουργείο μητρώο εταιριών (παρατηρητήριο) για να απευθύνονται τα σχολεία.

- ♦ Οι ειδικότητες των σχολείων να γίνονται ανάλογα με τις υπάρχουσες κατά τόπους ανάγκες
- ♦ Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στον υπάρχοντα εργαστηριακό εξοπλισμό των εργαστηρίων.
- ♦ Να αναβαθμιστεί ο εργαστηριακός εξοπλισμός των εργαστηρίων.
- ♦ Να αναβαθμιστεί και να εμπλουτισθεί το υπάρχον εκπαιδευτικό λογισμικό των διαφόρων μαθημάτων.
- ♦ Να αξιοποιηθούν οι καινοτόμες δράσεις (και εκτός ωραρίου) για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μαθητών στις Νέες Τεχνολογίες.
- ♦ Να υπάρξουν οργανωμένες επισκέψεις ειδικών Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα γυμνάσια ώστε να ενημερώνονται οι μαθητές για την Επαγγελματική Εκπαίδευσης.
- ♦ Να λειτουργήσουν Γραφεία σύνδεσης με την αγορά εργασίας .
- ♦ Να γίνονται τακτικές ενημερώσεις στα σχολεία για την τεχνική εκπαίδευση.
- ♦ Να υπάρχουν ψυχολόγοι εξειδικευμένοι στα προβλήματα της εφηβείας, σε κάθε Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ♦ Εξωστρέφεια και άνοιγμα των σχολείων στην κοινωνία, προβολή καλών πρακτικών των σχολείων και γενικότερα του έργου τους.
- ♦ Αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων και καθορισμός πλαισίου για αυτοχρηματοδοτούμενα σεμινάρια
- ♦ Απαιτούνται ειδικές δράσεις προβολής του Επαγγελματικού σχολείου στην κοινωνία, στα γυμνάσια αλλά και στους επαγγελματίες της κάθε περιοχής.
- ♦ Να μην αποκλειστεί η δυνατότητα πρόσβασης των αποφοίτων των εσπερινών σχολείων στα ΑΕΙ, όπως φημολογείται με τον νέο προσεχή νόμο.
- ♦ Να ολοκληρωθεί ο καθορισμός των επαγγελματικών δικαιωμάτων όλων των ειδικοτήτων.
- ♦ Να αναμορφωθούν ουσιαστικά οι θεσμοί της Ενισχυτικής διδασκαλίας και της πρόσθετης διδακτικής στήριξης καθώς και ο θεσμός των κατ' ιδίαν διδαχθέντων.
- ♦ Στους μαθητές να χορηγούνται κάρτες δωρεάν εισόδου σε μουσεία και σε διάφορα πολιτιστικά κέντρα.
- ♦ Να υπάρξει συνεργασία των Τεχνικών Σχολείων με Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα π.χ. σε έρευνες..
- ♦ Να δίνεται η δυνατότητα σε φοιτητές να πραγματοποιούν μέρος των εργασιών τους στα ΕΠΑΛ.
- ♦ Οι γονείς και κηδεμόνες αδιαφορούν τελείως για το σχολείο. Να γίνουν προσπάθειες ώστε να ενεργοποιηθούν και αυτοί ώστε να συμβάλλουν στην σχολική ζωή.
- ♦ Δεν υπάρχουν φύλακες, ούτε επιστάτες με αποτέλεσμα την αδυναμία αντιμετώπισης προβλημάτων με εξωσχολικούς ιδιαίτερα στα εσπερινά σχολεία.
- ♦ Επειδή στα εσπερινά υπάρχουν κατά κανόνα εργαζόμενοι μαθητές θα πρέπει να διευρυνθεί το επιτρεπόμενο όριο απουσιών ή και να αξιοποιηθεί, κάτω από όρους, το υφιστάμενο καθεστώς των «κατ' οίκον διδαχθέντων»
- ♦ Να επαναφερθεί το μάθημα των Αγγλικών ειδικότητας στην Γ' ΕΠΑΛ.

Ο Σχολικός Σύμβουλος Αθ. Κονταξής έκλεισε τη συζήτηση με την ανάδειξη των εξής κατευθύνσεων:

Ανάγκη Συνεργασίας σε κάθε επίπεδο, μέσα στο σχολείο, σε επίπεδο διεύθυνσης, μεταξύ στελεχών, μεταξύ των ειδικοτήτων. Κάθε χρόνο να διοργανώνονται συζητήσεις μεταξύ Σχολικών Συμβούλων και Διευθυντών Σχολικών Μονάδων για την ανάδειξη των καλών πρακτικών των σχολείων.

Υποστήριξη και Ενίσχυση του παιδαγωγικού ρόλου των εκπαιδευτικών ώστε να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις υψηλές απαιτήσεις του Επαγγελματικού σχολείου σε αυτόν τον τομέα.

Εξωστρέφεια των σχολείων προς την κοινωνία και την εργασία, με στόχο την προβολή των σχολείων αλλά και την προετοιμασία των μαθητών για την κοινωνία και την εργασία. Καθορισμός συγκεκριμένου πλαισίου με αποφασιστικό ρόλο στο σχολείο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι συμμετέχοντες ομιλητές παρουσίασαν στοιχεία, έκαναν διαπιστώσεις και διατύπωσαν πολλές προτάσεις με βάση τη σχετική βιβλιογραφία και κυρίως την εμπειρία τους από την ενασχόλησή τους με τα πράγματα της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Αναπτύχθηκε γόνιμος προβληματισμός και διαπιστώθηκε σύγκλιση απόψεων σε πολλά θέματα. Τα κυριότερα συμπεράσματα της Διημερίδας, τα οποία διαφάνηκε ότι συγκέντρωσαν τη γενικότερη αποδοχή των συμμετεχόντων, είναι τα εξής:

Για τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και τη δομή της Δ.Τ.Ε.Ε.

- ♦ Οι συχνές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν κατά το παρελθόν, πραγματοποιήθηκαν με προχειρότητα χωρίς να προηγηθεί σοβαρή μελέτη, να γίνει σχεδιασμός των ενεργειών και χωρίς να ληφθούν υπόψη οι συνέπειες. Σε μεγάλο βαθμό εξυπηρέτησαν επικοινωνιακές ανάγκες των εκάστοτε Υπουργών. Το αποτέλεσμα ήταν να πληγεί η εικόνα και το κύρος της Δ.Τ.Ε.Ε. στην ελληνική κοινωνία.
- ♦ Αντί για μεγαλόπνοες «μεταρρυθμίσεις» που αναστατώνουν την εκπαιδευτική κοινότητα, η Δ.Τ.Ε.Ε. έχει μεγαλύτερη ανάγκη από εσωτερικές αλλαγές οι οποίες να βελτιώνουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών διαδικασιών και να εξασφαλίζουν στους απόφοιτους τα αναγκαία επαγγελματικά και κοινωνικά εφόδια για την πορεία τους στη ζωή.
- ♦ Όλοι οι προηγούμενοι μεταρρυθμιστές προσπάθησαν να δημιουργήσουν ένα επαγγελματικό σχολείο (Λύκειο) το οποίο να εκπληρώνει ταυτόχρονα δύο βασικούς στόχους: την παροχή εφοδίων (γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων) στους μαθητές (α) για την μελλοντική άσκηση ενός επαγγέλματος και (β) για την συνέχιση των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η πράξη έδειξε ότι, για λόγους που έχουν να κάνουν κυρίως με την ποιότητα του μαθητικού δυναμικού που επιλέγει την Δ.Τ.Ε.Ε. και τους χρονικούς /ποσοτικούς περιορισμούς των προγραμμάτων σπουδών, αυτό δεν επιτεύχθηκε με αποτέλεσμα το επαγγελματικό σχολείο να αποτυγχάνει και στους δύο στόχους του.
- ♦ Η διαπίστωση αυτή πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στις σχεδιαζόμενες αλλαγές, που αφορούν τον επαγγελματικό προσανατολισμό, τα προγράμματα σπουδών, τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές, τις διαδικασίες πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, κλπ. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να επανεξετασθεί και το ζήτημα των ΕΠΑΣ που δεν επαλήθευσαν τις προσδοκίες των σχεδιαστών τους. Το ζητούμενο είναι ένα σύστημα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, που θα ενσωματώνει στη θεσμική και λειτουργική του δομή πολλαπλούς εκπαιδευτικούς στόχους, παρέχοντας αξιόπιστες και ποιοτικές εναλλακτικές δυνατότητες μόρφωσης σε όλους τους μαθητές, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις εξατομικευμένες ανάγκες τους, χωρίς φραγμούς και αποκλεισμούς.
- ♦ Η θετική εμπειρία από τη λειτουργία του καταργηθέντος Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου, ιδίως η επιτυχία του όσον αφορά την θεαματική άμβλυση της διάκρισης μεταξύ Θεωρίας και Πράξης, μπορεί να συνεισφέρει πολλά στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και στις σημερινές συνθήκες.

Για το μαθητικό δυναμικό και το κύρος της Δ.Τ.Ε.Ε.

- ♦ Η Δ.Τ.Ε.Ε. εξακολουθεί να θεωρείται στην Ελλάδα (όπως άλλωστε και στις περισσότερες χώρες) ως εκπαίδευση «δεύτερης κατηγορίας» στην οποία κατευθύνονται οι «αδύνατοι» μαθητές, οι μαθητές που «δεν παίρνουν τα γράμματα». Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση χρειάζεται να καταπολεμηθεί η αντίληψη της επικρατούσας ιδεολογίας, που ιεραρχεί διαφορετικά τη «θεωρία» από την «πράξη», και οι διάφορες προκαταλήψεις και στερεότυπα, που συνδέονται με αυτή και απαξιώνουν περαιτέρω την επαγγελματική εκπαίδευση. Χρειάζεται να εφαρμοστούν μακροπρόθεσμες και συνεκτικές πολιτικές σε αυτή την κατεύθυνση, από την ενημέρωση της κοινής γνώμης και τον σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων, μέχρι την καλύτερη οργάνωση του σχολικού δικτύου και την παροχή περισσότερων ευκαιριών για ανέλιξη στους μαθητές της Δ.Τ.Ε.Ε.

- ♦ Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον κοινωνικό ρόλο που διαδραματίζει η επαγγελματική εκπαίδευση στη χώρα μας, καθώς, στις σχολικές μονάδες τις, φοιτά ένα μεγάλο ποσοστό νέων με διαφορετικό προφίλ το οποίο διακρίνεται από ιδιαίτερα μαθησιακά, ψυχολογικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Η Δ.Τ.Ε.Ε. έχει επωμισθεί το καθήκον να εντάξει και να διατηρήσει στην εκπαιδευτική διαδικασία, αυτούς τους μαθητές, τους οποίους απέρριψε το υπόλοιπο εκπαιδευτικό σύστημα.

Για τη σχέση της Δ.Τ.Ε.Ε. με την παραγωγή και την κοινωνία

- ♦ Τα δεδομένα δείχνουν ότι μικρό ποσοστό των αποφοίτων της Δ.Τ.Ε.Ε. βρίσκει τελικά δουλειά στην Ειδικότητα που σπούδασε. Ταυτόχρονα για μια σειρά επαγγέλματα στις κατασκευές, στην μεταποίηση, στη γεωργία, στον τουρισμό, κ.ά., τα οποία παρουσιάζουν υψηλή ζήτηση στην αγορά εργασίας, δεν υπάρχουν στην εκπαίδευση αντίστοιχες Ειδικότητες ή λειτουργούν περιθωριακά με λίγους μαθητές. Το γεγονός αυτό οφείλεται είτε στις δομικές αδυναμίες της Ελληνικής οικονομίας, είτε στην έλλειψη σύνδεσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την παραγωγή. Επιδεινώνεται από την ανορθολογική χωροταξική κατανομή των σχολικών μονάδων, των Ειδικοτήτων και του εκπαιδευτικού προσωπικού.
- ♦ Στον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη η γενική αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας και οι τοπικές ανάγκες της κάθε περιοχής. Για το σκοπό αυτό είναι ανάγκη να συνδεθεί θεσμικά η Δ.Τ.Ε.Ε. με τους κοινωνικούς φορείς, τις επιχειρήσεις και την τοπική κοινωνία, χωρίς όμως να αποδυναμωθεί ο Δημόσιος Έλεγχος και η συνταγματική υποχρέωση της Πολιτείας για δωρεάν παροχή εκπαίδευσης.
- ♦ Η Δ.Τ.Ε.Ε. έχει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης εφ' όσον δημιουργήσει εκπαιδευτικές υποδομές στους κλάδους της Γεωργίας, του Τουρισμού, των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, των Μεταφορών, της Μεταποίησης τροφίμων, κ.ά. Χρειάζεται να αναδείξει την τέχνη και τη μαστοριά που βρίσκονται διάσπαρτες στις τοπικές κοινωνίες και στα σχολεία, συνδέοντάς τις παράλληλα με τη σύγχρονη τεχνολογία και οργάνωση και δημιουργώντας προϊόντα γνώσης και τεχνολογίας.
- ♦ Η σύνδεση της Εκπαίδευσης με την Παραγωγή δυσκολεύεται από το γεγονός ότι η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι μικρομεσαίες μονάδες με πολύ μικρό αριθμό εργαζομένων, ενώ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις δεν έχουν δείξει μέχρι τώρα ενδιαφέρον να λειτουργήσουν συγκροτημένα στο πλαίσιο μιας εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής.
- ♦ Υπάρχουν πολλές Ειδικότητες των ΕΠΑΣ και των ΕΠΑΛ που δεν έχουν επαγγελματικά δικαιώματα, γεγονός που έχει πολύ αρνητικές συνέπειες για τους απόφοιτους. Η θεσμοθέτηση επαγγελματικών δικαιωμάτων σε μια σειρά επαγγελμάτων, στα οποία δεν υπάρχουν σήμερα, θα συμβάλει σημαντικά στην προσέλκυση μαθητών στις αντίστοιχες Ειδικότητες και θα βελτιώσει το κύρος της Δ.Τ.Ε.Ε.

Για τη Διοίκηση της Δ.Τ.Ε.Ε.

- ♦ Πολλές αποφάσεις που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης αποδείχθηκαν ανορθολογικές, καθώς είχαν ληφθεί υπό την πίεση συντεχνιακών και μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων και με παρεμβάσεις εξωθεσμικών παραγόντων. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα όσον αφορά την ορθή διαχείριση του προσωπικού (διορισμοί, υπεραριθμίες, αναθέσεις μαθημάτων, κατάταξη του προσωπικού σε κλάδους, κ.ά.), τον καθορισμό των ΩΠ (εισαγωγή και εξαγωγή μαθημάτων, μείωση/αύξηση ωρών διδασκαλίας, κ.ά.), την περιφερειακή διάρθρωση των σχολικών μονάδων, την συνεργασία σχολικών μονάδων και ΣΕΚ, την ίδρυση/κατάργηση Ειδικοτήτων, κλπ. Οι συχνές αλλαγές προσώπων που ακολουθούν την κάθε αλλαγή Υπουργού επιδεινώνουν την κατάσταση.
- ♦ Είναι ανάγκη να δημιουργηθεί ξεχωριστή Διεύθυνση στο ΥΠΑΙΠΘΑ για την Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση και να δημιουργηθούν ιδιαίτερες διοικητικές και μελετητικές δομές (τμήματα, επιτροπές) στελεχωμένες αξιοκρατικά με το κατάλληλο μόνιμο προσωπικό που να γνωρίζει σε βάθος τα θέματα, τόσο στο Υπουργείο όσο και στους εποπτευόμενους φορείς (ΙΕΠ, ΕΟΠΠΥ, κλπ.). Οι επιχειρούμενες μεταβολές πρέπει να σχεδιάζονται σε βάθος χρόνου και μετά από προσεκτική

μελέτη των επιπτώσεων που θα έχουν στο εκπαιδευτικό προσωπικό και την εκπαιδευτική διαδικασία.

- ♦ Χρειάζεται να οριοθετηθούν οι διακριτοί ρόλοι και της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και της Αρχικής & Συνεχιζόμενης Κατάρτισης και να καθορισθούν οι όροι και οι σχέσεις συναρμογής τους. Κατά το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών δράσεων της Δ.Τ.Ε.Ε. θα πρέπει παράλληλα να επιλύονται ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη λειτουργία των ΙΕΚ (δημοσίων και ιδιωτικών) και τις επαγγελματικές σχολές που εποπτεύονται από άλλα Υπουργεία (σχολές ΟΑΕΔ, τουριστικές σχολές, νοσηλευτικές σχολές, κ.ά.). Όλες οι σχετικές δομές και δράσεις θα πρέπει να είναι υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Παιδείας και να λειτουργούν με κανόνες οι οποίοι δεν θα αποδομούν τις εργασιακές σχέσεις του εκπαιδευτικού προσωπικού και δεν θα μεταβιβάζουν το κόστος της εκπαίδευσης - κατάρτισης στους εκπαιδευόμενους και τις οικογένειές τους.
- ♦ Στο επίπεδο των σχολικών μονάδων, οι Διευθυντές τους ασχολούνται σχεδόν αποκλειστικά με ανούσιες γραφειοκρατικές διαδικασίες, γεγονός που επιδεινώνεται από την ανύπαρκτη στελέχωση των σχολικών μονάδων με το απαιτούμενο διοικητικό προσωπικό. Το αποτέλεσμα είναι να μην προλαβαίνουν να ασχοληθούν με άλλες χρήσιμες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (ενίσχυση των εκπαιδευτικών, προβολή του σχολείου στην τοπική κοινωνία, εμπλουτισμό των σχολικών δράσεων, κλπ.). Σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στη λειτουργία των σχολείων έχουν οι παρατηρούμενες κάθε χρόνο καθυστερήσεις στη συμπλήρωση των κενών των καθηγητών.

Για τα προγράμματα σπουδών, τις διδακτικές προσεγγίσεις και τα εκπαιδευτικά μέσα.

- ♦ Τα προγράμματα σπουδών διαδραματίζουν αίριο ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα υπάρχοντα προγράμματα είναι ξεπερασμένα, έχουν προκύψει, ως επί το πλείστον, από πρόχειρες συρραφές προηγούμενων προγραμμάτων και δεν ανταποκρίνονται στις σημερινές απαιτήσεις της Δ.Τ.Ε.Ε.
- ♦ Αντίστοιχες διαπιστώσεις ισχύουν για τα βιβλία της Δ.Τ.Ε.Ε., πολλά από τα οποία έχουν πληθώρα ύλης, δεν ακολουθούν τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, το επιστημονικό τους επίπεδο δεν ανταποκρίνεται στο επίπεδο των μαθητών, δεν είναι επικαιροποιημένα με τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, κλπ.
- ♦ Υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση του εργαστηριακού εξοπλισμού από σχολείο σε σχολείο, με αποτέλεσμα η εκτέλεση του προγράμματος σπουδών στα εργαστηριακά μαθήματα - σε συνδυασμό με την έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών - να δημιουργεί ανισότητες στη μάθηση. Η κατάσταση μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά με τη θέσπιση ενιαίων ελάχιστων προδιαγραφών ανά ειδικότητα και τον εφοδιασμό των σχολείων με ομοιόμορφο εξοπλισμό, καθώς και με τη λειτουργία πρότυπων εργαστηρίων ανά περιοχή.
- ♦ Κατά το σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών των επαγγελματικών μαθημάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα επαγγελματικά περιγράμματα, το εθνικό πλαίσιο προσόντων και τα κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα. Στη σύνταξη και την αξιολόγησή τους πρέπει να έχουν λόγο και εκπρόσωποι από τον κόσμο της παραγωγής, αλλά τον τελικό λόγο να τον έχουν τα στελέχη της εκπαίδευσης.
- ♦ Τα Π.Σ. πρέπει να είναι ανοικτά και ευέλικτα και να αναπροσαρμόζονται σε τακτά διαστήματα. Να υπάρχουν μαθήματα επιλογής ακόμη και από διαφορετικούς τομείς.
- ♦ Ως προς την μεθοδολογία κατάστρωσης των προγραμμάτων σπουδών και των διδακτικών προσεγγίσεων που υιοθετούν, προτάθηκαν από τους ομιλητές τα εξής:
  - Να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στις τεχνικές γνώσεις και τις κοινωνικές δεξιότητες.
  - Να είναι στοχοκεντρικά και να σχεδιάζονται με βάση τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα.
  - Να χρησιμοποιούν σύγχρονες μαθητοκεντρικές & εποικοδομιστικές διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές, κατάλληλες για το μαθησιακό προφίλ των μαθητών της Δ.Τ.Ε.Ε.: διαφοροποιημένη – εξατομικευμένη διδασκαλία, χρήση βιωματικών - ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων, δημιουργία περιβαλλόντων ενεργητικής μάθησης και κοινοτήτων μάθησης, έμφαση στη χρήση της επαγωγικής και όχι της παραγωγικής μεθόδου, αξιοποίηση των εμπειριών των μαθητών, κ.ά.

- ♦ Να διευρυνθεί η χρήση στη διδασκαλία (θεωρητική και εργαστηριακή) των σύγχρονων εκπαιδευτικών εφαρμογών της ψηφιακής τεχνολογίας.
- ♦ Να αξιολογούνται οι διαδικασίες και όχι τα γνωστικά προϊόντα και να χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης στον σχεδιασμό των οποίων να συμμετέχουν και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί.
- ♦ Στα μαθήματα γενικής παιδείας πρέπει να εφαρμοστούν τρόποι και διδακτικές πρακτικές που θα αντλούν νόημα και θα συνδέουν τις αφηρημένες έννοιες μέσα από συνδέσεις με τον πραγματικό κόσμο και τις εμπειρίες των μαθητών. Για το σκοπό αυτό είναι ανάγκη να συνταχθούν ιδιαίτερα προγράμματα σπουδών για την επαγγελματική εκπαίδευση και να συγγραφούν νέα βιβλία ειδικά για τους μαθητές της Δ.Τ.Ε.Ε.
- ♦ Να αναπτυχθούν οι υποστηρικτικές δομές στα σχολεία (ενισχυτική διδασκαλία, ψυχολογική στήριξη, συμβουλευτική, επαγγελματική ενημέρωση και καθοδήγηση, ο θεσμός του συμβούλου καθηγητή, κ.ά.) μέσα και από το «άνοιγμα» του σχολείου στην τοπική κοινωνία.
- ♦ Να ιδρυθούν πειραματικά σχολεία για την Δ.Τ.Ε.Ε. στα οποία θα δοκιμάζονται διδακτικές καινοτομίες πριν τη γενίκευσή τους στο σύνολο των σχολικών μονάδων.
- ♦ Να θεσμοθετηθούν και να γενικευθούν η πρακτική άσκηση και η μαθητεία στα σχολεία της Δ.Τ.Ε.Ε. και να εξασφαλιστούν όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις (οργανωτικές, λειτουργικές, οικονομικές, κλπ.) για την επιτυχία τους.

Για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

- ♦ Είναι ανάγκη να δημιουργηθεί ιδιαίτερος μόνιμος θεσμός για την περιοδική και έκτακτη επιμόρφωση των καθηγητών της Δ.Τ.Ε.Ε., ο οποίος να δίνει έμφαση στην επιμόρφωση σε θέματα της ειδικότητάς τους (π.χ. πάνω στις τεχνολογικές εξελίξεις, στην εργαστηριακή εκπαίδευση, σε επαγγελματικά λογιστικά, κ.ά.). Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υποστηριχθεί ο επιμορφωτικός ρόλος των σχολικών συμβούλων με ρυθμίσεις (θεσμικές, διοικητικές, επιστημονικής συνδρομής, κ.ά.) ώστε οι σχολικοί σύμβουλοι να επιτελούν αποτελεσματικά το έργο τους.

Η Εκτελεστική Γραμματεία της Διημερίδας

Συντονιστής: **Σταύρος Πάγκαλος**, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.05

Μέλη: **Ευστάθιος Ζωγόπουλος**, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.04

Νικόλαος Καραγεώργος, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.01

Αθανάσιος Κονταξής, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.04

Χρυσούλα Λαλαζήση, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.02

Κώστας Τάτης, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ17.03

Λεμονής Ψαρράς, Σχ. Σύμβουλος ΠΕ12.04